

Norske straffedommer 1967–1969

Av høyesterettsdommer TRYGVE LEIVESTAD, Oslo

Sikring og forvaring.

Forvaring, som var beregnet for fullt tilregnelige farlige tilbakefallsforbrytere, er gått ut av bruk. Det er sikring av personer med mangelfullt utviklede eller varig svekkede sjelsevner som er det aktuelle.

En 51 år gammel mann født i Rusland var i 1920 med sine foreldre som flyktning kommet til Jugoslavia hvor han gjennomgikk kunstakademi og en tid var lektor ved et gymnas. I 1950 forlot han Jugoslavia av politiske grunner og kom i 1956 til Norge som flyktning. Han hadde forskjellig arbeid til han startet eget kjemigrafisk firma som gikk godt. I 1958 ble han kjent med en kvinne 11 år yngre enn ham; hennes mor var russisk, hun talte russisk og var medlem av den gresk-ortodokse kirke. Etter en tids varm interesse kjølnet forholdet og de var enige om å gå hver sin vei i 1961. Året etter våknet hans interesse for henne påny, og han viste stor pågang overfor henne. I 1963 anmeldte hun ham for trusler. Saken ble henlagt, idet han hadde gitt skriftlig erklæring om at han ikke ville forsøke å sette seg i forbindelse med henne. Etter en tid gjorde han det imidlertid igjen, og 30 april 1966 møttes de på en restaurant. En tid etter så han henne i bil sammen med en annen mann. Om kvelden 28 mai 1966 etter gudstjenesten i den gresk-ortodokse kirke hvor kvinnen var med sin mor, drepte han henne med 19 knivstikk og 4 skudd. Motivet var sykkelig sjalusi forbundet med en sterk ego-sentrisk innstilling. Han ble i lagmannsrett dømt til fengsel i 13 år, og sikring i 10 år. Hans anke ble forkastet. *Rt. 1967 s. 535.*

En 39 år gammel hjelpemann på bil hadde vært dømt til straff 12 ganger og til sikring 2 ganger. Han gjorde seg skyldig i 3 bedragerier ved å selge 3 TV apparater som han ikke eide, det ene kjøpt på avbetaling, og heleri ved å selge en del stjalne tobaksvarer. Han ble dømt til fengsel i 9 måneder og sikring. Han anket for å få betinget dom og anførte at det var gått lang siden forbrytelsene, at han hadde fast arbeid og holdt på å bygge eget hus idet han hadde inngått nytt ekteskap, forøvrig hans fjerde. Anken ble forkastet. *Rt. 1967 s. 632.*

En 23 år gammel matros voldtok i sin lugar under reise over Atlanterhavet en 27 år gammel kvinne, og kvalte henne for å skjule forbrytelsen. Han var alkoholpåvirket. Han ble dømt til fengsel i 12 år og sikring i inntil 10 år. Påtalemyndighetens anke ble under tvil forkastet. *Rt. 1967 s. 775.*

En 54 år gammel bygningsarbeider hadde vært straffet flere ganger for forskjellige slags forbrytelser; i 1956 og i 1960 var han dømt for sedelighetsforbrytelser mot barn under 14 år, og ved den siste dom var han sikret i inntil 5 år. Han var etter soning anbragt under sikring på et alkoholikerhjem. I juni 1966 var han blitt kjent med en 41 år gammel fraskilt kvinne med 3 barn. Det oppstod et kjærlighetsforhold, og de var enige om å gifte seg. I september trakk hun seg tilbake og skrev at hun ikke kunne gifte seg med ham. Han hadde mistanke om at hun hadde innlatt seg med en annen. Han oppsøkte henne, fant henne sammen med den annen, hadde en samtale med henne i enrom hvor hun bekreftet at det var forbi mellom dem. Deretter stakk han henne i ryggen med en kniv som trengte inn i hjertet, og gikk så og meldte seg. Han ble dømt for overlagt drap til fengsel i 15 år, og sikring i inntil 10 år. Hans anke ble forkastet. *Rt. 1967 s. 931.*

En 20 år gammel tidligere straffet løsarbeider gikk en morgen beruset hjemover. Han kom forbi et hus hvor en enslig 69 år gammel kvinne invalid av leddgikt bodde, og fikk det infall å bryte seg inn for å finne penger. Da kvinnen kom imot ham i nattøy slo han henne ned med en stokk, slepte henne inn på sengen, førte sitt kjønnslem i hennes vagina og rectum og mishandlet henne så hun fikk en rekke sår og bloduttredeler og armbrudd. Han ble i lagmannsrett dømt for voldtekt og legemsbeskadigelse og forsøk på ran til fengsel i 3½ år og sikring i inntil 10 år. Hr. opphevet domfellelsen for ran fordi denne forbrytelse ikke var tatt med i tiltalebeslutningen. Straffen ble ikke satt ned. *Rt. 1967 s. 964.*

En 32 år gammel arbeider, skilt, far til et barn, hadde en tid hatt følge med en skilt frue. Det kom til rivninger, han var flere ganger brutal, og hun sa at det skulle være slutt mellom dem. De møttes i desember på en restaurant. Han kjørte henne hjem i drosje, ble med henne på hennes rom og ba henne gjenoppta forholdet. Hun avviste ham og sa han kunne ligge i stuen. Han kledte av seg, og kom så med en slakterkniv han hadde hentet om kvellen etterat en bekjent hadde nektet å låne ham gevær. Han trakk kvinnen ut av sengen og ned på gulvet, kastet seg over henne og kuttet henne en gang i halsen og en gang i hodet. Fruens far kom til, slo tiltalte i hodet og dro ham ut. Faren fikk et sår i låret av kniven. Tiltalte meldte seg selv til politiet. Han ble dømt for forsøk på drap til fengsel i 3 år og 9 måneder og sikring i inntil 7 år. Hans anke ble forkastet. *Rt. 1967 s. 1036.*

En henvend 17 år gammel gutt vokset opp på landet i et alminnelig bra hjem hadde begynt å stjele fra 10 årsalderen, og hadde etterat han var 14 år fått flere påtaleunnlatelser. 15 år gammel ble han anbragt på Foldin verneskole og var så et år på statens senter for barne- og ungdomspsykiatri. I november 1966 fikk han

dom på fengsel i 10 måneder for bil- og innbruddstyverier. Han var hjemme hos foreldrene på den tid, men ville vekk fra bygden og planla å rane to gamle pensjonister. Han tok med seg en rifle som tilhørte hans far, og fikk med en 10 år gammel gutt. Mens de ventet i en låve på at det skulle bli mørkt, så de tiltalte 42 år gamle onkel komme i sin bil. Tiltalte bestemte seg da for å skyte onkelen, og ta bilen hans. Han ville først at 10 åringen skulle skyte fordi han var for liten til å få straff, men han nektet. På 6 meters hold skjøt tiltalte 4 skudd mot onkelen. Denne lå og stønnet. Tiltalte trakk ham et stykke vekk, tok hans lommebok og lette etter bilnøkklene. Deretter kjørte de til Oslo, og brøt seg inn i to hytter. Tiltaltes mentale tilstand grenset opp mot sinnssykdom. Han ble dømt for med overlegg å ha skutt sin onkel — som bare hadde gjort ham godt — for å kunne rane ham, og for ran og innbruddstyveri til fengsel i 10 år og sikring inntil 10 år. Hans anke ble forkastet. *Rt. 1967 s. 1036.*

En 42 år gammel mann hadde vært straffet 12 ganger for bedrageri og andre vinningsforbrytelser. Han gjorde seg skyldig i et tyveri og 4 bedragerier med dokumentfalsk, idet han fikk postverket til å utbetale ialt ca kr. 9000 på forfalskede postsparebankbøker. Han ble i lagmannsrett dømt til fengsel i 2½ år, men under dissens ikke til sikring. Hr. idømte ham også sikring i inntil 5 år. *Rt. 1968 s. 105.*

En 58 år gammel skogs- og gårdsarbeider, skilt, noe invalid, dømt 25 ganger vesentlig for vinningsforbrytelser, brøt seg inn i en butikk hvor han tok en dokumentmappe og 5 kroner, i et meieri hvor han tok 8 kg. ost, og i en kirke hvor han forgjeves lette etter penger i kirkebøssene, og ble dømt til fengsel i 1 år og forvaring i inntil 5 år. Han var ensom, fattig og hadde fra barnsben levet på skyggesiden. Hr. opprettholdt straffen, men opphevet forvaringen, som var for alvorlig for de handlinger det var spørsmål om. I tilfelle burde det vært foretatt mentalundersøkelse med sikte på sikring. *Rt. 1968 s. 584.*

En 33 år gammel ustraffet mann satte høsten 1967 ild på 6 bygninger og voldte skader for ca 1½ million kr. Han stjal en motorsag fra en av bygningene, og foretok et mislykket forsøk på ildspåsettelse. Intelligensmessig lå han på sinkenivå, det hadde gått dårlig i arbeidslivet, og fra juni 1967 var han uføretrygdet. Han hadde et bra hjem, og bodde der fremdeles. Han var rastløs, usikker, innesluttet og nærtagende, hadde vært snild og harmløs, hadde lidt under sine svikt og hatt depresjoner. Han ble dømt til fengsel i 3½ år og sikring i inntil 10 år. Hans anke ble forkastet. *Rt. 1968 s. 649.*

En 29 år gammel tidligere straffet arbeider innbød en noe eldre kvinne på fest på sin hybel. Her slo han henne i hodet, tok strupe-tak på henne så hun fikk brudd på nesebenet og gebisset ødelagt

og brennte henne med sigarett så hun fikk åpne sår på lår og arm. Et par uker etter innbød han en annen kvinne på liknende måte, slo henne i hodet, og etterat hun var kledd av, tilføyet han henne med barberblad flere rifter i magen, lysken og på baken så hun fikk stort blodtap og endetarmens lukkemuskel skåret over. Kvinnene var eldre og alkoholiserter, og ukjente for ham. Han ble dømt for legemsbeskadigelse, i det ene tilfelle med særlig farlig redskap, til fengsel i 1½ år og til sikring i inntil 5 år. Hans anke ble forkastet. *Rt. 1968 s. 777.*

En 37 år gammel mann som i 1964 var dømt for utuktig omgang med barn under 14 og under 16 år til fengsel i 1 år, gjorde seg skyldig ved 3 anledninger i utuktig omgang og utuktig handling overfor ialt 4 gutter, dels under 14 og dels under 16 år. Guttene visste at han var homoseksuell, og hadde frivillig innlatt seg med ham for å få penger. Han ble dømt til fengsel i 3 år og sikring i inntil 5 år. Hans anke ble forkastet. *Rt. 1968 s. 781.*

En mann på 33 år, flere ganger straffet og også sikret, ble dømt til fengsel i 2 år for 1 tyveri, 29 bedragerier, dokumentfalsk og hotellbedragerier. Påtalemyndigheten anket og fikk bemyndigelse til sikring. Men det ble uttalt at det i første omgang bare burde brukes de mildere midler i § 39, a-c, d.v.s. anvisning av oppholdssted, tilsyn og avhold. *Rt. 1968 s. 801.*

En 22 år gammel mann hadde en betinget dom på fengsel i 6 mnd. for to småtyverier fra en søster og en svoger, og et bilbruks-tyveri med promillekjøring. Fra tidligere hadde han en påtale-unnlattelse for tyveri og bilbrukstyveri. Han gjorde seg påny skyldig i tyveri og bilbrukstyveri og promillekjøring. Han var debil, I.Q. 60—70. Han ble dømt til fengsel i 6 mnd. og sikring. Tanken var å få ham anbragt på en åndssvakeanstalt. Hr. opphevet sikringsbestemmelsen og uttalte at sikring bare bør brukes for tyngre belastning, og med spesifikk kriminalpolitisk begrunnelse, ikke som substitutt for vernetiltak av sosial karakter. *Rt. 1968 s. 859.*

En mann på 22 år, straffedømt 3 ganger, en gang til ungdomsfengsel, gjorde seg skyldig i ran 3 ganger overfor sine foreldre; beløpene han ranet var små, kr. 200, kr. 50 og kr. 100; han stjal kr. 50 fra sin mor og en dressjakke og en frakk fra sin far og bedrog postverket for kr. 186. Han ble dømt til fengsel i 1½ år, og sikring. Hr. forkastet hans anke. *Rt. 1968 s. 1062.*

En 20 år gammel gutt, far til et 3 år gammelt barn, straffet 4 ganger for legemsfornærmelser og vinningsforbrytelser, ble dømt for utuktig omgang med barn under 14 år, bil- og grove tyverier til fengsel i 1 år og 9 måneder og sikring i inntil 5 år. Han anket for å få ungdomsfengsel istedenfor vanlig fengsel, idet han mente han da ville kunne få yrkesopplæring. Han var betegnet som vilje- og holdningssvak, idet han lett lot seg lede av sine primi-

tive impulser og innfall. Hr. fant at det ikke i og for seg var utelukket å kombinere ungdomsfengsel og sikring, selv om en slik kombinasjon sjelden ville være hensiktsmessig. Med domfeltes kriminelle belastning og mentale legning var det tvilsomt om det ville være heldig å anbringe ham i ungdomsfengsel. Skulle hans adferd i fengslet bli tilfredsstillende ville det ikke være noe iverien for at fengselsmyndighetene overførte ham til ungdomsfengsel. *Rt. 1969 s. 188.*

En henvend 19 år gammel gutt, som i tidlig alder hadde vist psykopatiske trekk, og hadde gjort seg skyldig i tyverier uten å bli straffet, gikk en natt i beruset tilstand ut i byen hvor han bodde og skjøt etter nesten alle han møtte. Han drepte 2 menn, og forsøkte å drepe 9. Under dette brøt han seg inn i en sportsforretning og stjal et haglggevær og ammunisjon, og prøvet å bryte seg inn i en leilighet ved først å skyte låsen i inngangsdøren i stykker og deretter entredøren. Han ble dømt til fengsel i 15 år og 10 års sikring. *Rt. 1969 s. 280.*

En 36 år gammel rørlegger hadde vært dømt for tyveri, vold m. v. 14 ganger og tilbragt ca 9 år i fengsel. Han ble i byretten dømt til fengsel i 1 år og 2 måneder for biltyveri og innbruddstyveri. Sikring ble avslått idet forbrytelsene var mindre gravevende. Hr. fant på grunnlag av det tidligere register at det var grunn til å frykte gjentagelser, og ga bemyndigelse til å anvende sikringsmidler, dog ikke fengslig forvaring. Straffen ble satt ned til 10 måneder. *Rt. 1969 s. 1029.*

En 23 år gammel anleggsarbeider, straffet for heleri, voldtok en 15 år gammel pike som han møtte en kvell på et ensomt sted på en vei. Han hadde samleie med en annen 15 år gammel pike. Ved en anledning slo han en kvinne i ansiktet. I lagmannsrett ble han dømt til fengsel i 3 år og 3 måneder, og sikring i 5 år. Hr. satte straffen ned til fengsel i 2 år og 3 måneder, og begrenset sikringen til de mildeste former, § 39 a-c, anvisning av oppholdssted, tilsyn, og forbud mot alkohol. Det ble lagt vekt på at tiltalte var ung, ikke straffet for annet enn heleri, og vokset opp i et miljø med fyll og uorden. *Rt. 1969 s. 1040.*

Ungdomsfengsel.

En 19 år gammel tapetsererlærling med to påtaleunntelser, hadde gjort seg skyldig i 18 grove tyverier, 1 forsøk, 3 bilbrukttyverier og 1 forsøk. Han ble i byretten dømt til fengsel i 10 måneder. Etter anke fra påtalemyndigheten endret Hr. straffen til ungdomsfengsel da vanlig fengsel ikke kunne antas å være tjenligere. *Rt. 1967 s. 36.*

En 21 år gammel bygningsarbeider, tidligere dømt til fengsel i 90 dager, ble dømt for 2 tyverier og 3 bilbrukttyverier og 5 for-

søk, samt promillekjøring til ungdomsfengsel. Han anket for å få betinget fengselsstraff. Domfelte var et halvt år før dommen blitt løslatt fordi hans far var død. Faren hadde i den siste tid sluttet seg til menigheten Maran Ata, og gjennom en onkel var domfelte kommet med i denne menighet, og deltok aktivt i dens ungdomsarbeid. Han hadde fast arbeid og hans livsførsel var helt endret. Hrt. fant i tilslutning til Vernelagets uttalelse og aktors påstand at oppdragende behandling i ungdomsfengsel ikke var påkrevet, og satte den samlede straff til fengsel i 6 måneder. *Rt. 1967 s. 53.* I 1970 har han fått en dom for tyveri og en for promillekjøring.

En 16 år gammel hjelpearbeider hadde tidligere dels før han ble 14 år, dels etter vært grepet for ca 50 tyverier og innbrudd. Det hadde ledet til at han hadde vært anbragt på verneskole for barn med tilpassningsvansker. Han skikket seg bra der. Han gjorde seg skyldig i to tyverier, to legemsfornærmelser overfor sakesløse personer, og vold mot politiet under arrestasjon. Han ble i byretten dømt til ungdomsfengsel, og Hr. forkastet hans anke. *Rt. 1967 s. 1032.*

En 16 år gammel gutt hadde allerede som 14 åring sammen med en eldre kamerat gjort seg skyldig i tyverier som han hadde fått betinget dom for. Han gjorde seg skyldig i legemsfornærmelse, falsk forklaring, frihetsberøvelse og ulovlig inntrenging på et fartøy, og ble i forhørsrett for de samlede forhold dømt til ungdomsfengsel. Hr. opphevet fellelsen for legemsfornærmelse idet det ikke forelå uforbeholden tilståelse idet gutten hevdet at han var blitt provosert. Han hadde siden han var 15 år vært i arbeid og der skikket seg bra, hans forgåelser var ikke særlig graverende, og Hr. fant at det ikke var formålstjenlig å nytte ungdomsfengsel og satte straffen til 6 mnd. betinget med tilsyn. *Rt. 1968 s. 187.* Han har ingen ny dom.

En 19 år gammel gutt var i 1966 dømt for tyveri og skadeverk til fengsel i 6 måneder betinget, og senere til 36 dager igjen betinget for promillekjøring. Han gjorde seg skyldig i flere grove tyverier og skadeverk igjen, og ble dømt til ungdomsfengsel. Hr. endret straffen til fengsel i 1 år betinget, og med det særlige vilkår at gutten i prøvetiden skulle betale av på gjenstående erstatningsansvar fra de tidligere dommer, tilsammen kr. 1275, med kr. 200 pr. mnd. Gutten hadde begått sine straffbare forhold i løpet av 1½ år under innflytelse av drikk og dårlig omgang. Han hadde sluttet å drikke, var kommet i fast arbeid og hadde i 1 år ikke gjort seg skyldig i straffbart forhold. En eldre halvbror hadde tatt seg energisk av ham. Direktøren for ungdomsfengslet anså det unødvendig å anbringe ham der. *Rt. 1968 s. 189.* I 1969 fikk han etter ulovlig fravær fra militærtjeneste samlet straff 1 år og 1 mnd. ubetinget.

En vel 16 år gammel gutt hadde tidlig vist ubehersket og voldsom atferd, og hadde 3 år vært elev ved en særskole. Han hadde gjort seg skyldig i straffbare handlinger som var overført til barnevernsnemnda, i 1966 hadde han fått påtaleunntatelse, i 1967 fikk han påtaleunntatelse for to tyverier, og deretter domsuttsettelse for vold mot politiet, innbrudd, trusler, biltyveri og naskeri, og endelig ble han dømt for voldtekt overfor en 17 år gammel pike til ungdomsfengsel. Hr. forkastet hans anke, og fant at ungdomsfengsel var bedre egnet enn vanlig fengsel. *Rt. 1968 s. 228.*

En 15 år gammel gutt hadde fra han var 12 år flere ganger vært behandlet av barnevernsnemnda p.g.av tyverier. Han ble så dømt for 5 grove tyverier, et simpelt, 1 innbrudd og 1 forsøk til ungdomsfengsel. Hr. mente at gutten var umoden og at ungdomsfengsel ikke var formålstjenlig. Gutten hadde nå flyttet fra sin far til sin mor, og hennes nye mann tok seg av ham. Straffen ble endret til 6 måneders fengsel betinget. *Rt. 1968 s. 351.* I 1970 ble han påny dømt til ungdomsfengsel.

En henvend 18 år gammel gutt hadde i 1966 fått en betinget straff på fengsel i 7 måneder for tyverier. Han gjorde seg i prøvetiden skyldig i nye tyverier og ble dømt til ungdomsfengsel. Med 3 mot 2 endret Hr. straffen til 1 år betinget, med særlig vilkår betaling av erstatning kr. 850 med kr. 50 pr. mnd. Gutten hadde som liten opplevet morens utroskap, uhygge og kjegl i hjemmet, søkte ut og kom med i bandevirksomhet og drikk, og hadde en betydelig nevrose. Foreldrene var skilt, faren hadde ikke noe annet sted å bo og bodde der fremdeles, og moren hadde giftet seg og fått barn med en ny mann som skulle inn i hjemmet så snart guttens far flyttet ut. Gutten var kommet inn på yrkes-skolekurs og viste her flid og utholdenhet, og ungdomsfengslets direktør tilrådet betinget straff. Mindretallet mente at ungdomsfengsel var på sin plass og pekte på at gutten under ankebehandlingen hadde gjort seg skyldig i to nye tyverier. *Rt. 1968 s. 616.* Han er ikke dømt senere.

En 17 år gammel gutt som bodde hos sin mor, hadde 2 ganger fått påtaleunntatelse for biltyveri, hadde av barnevernsnemnda vært anbragt på Foldin skole for gutter med tilpassningsvansker, hadde så vært dømt til 30 dagers fengsel ubetinget, og 5 mnd. betinget for biltyveri m.v. og ble så dømt til ungdomsfengsel for biltyveri, tyverier, skadeverk m.v. Han var nervøs, vanskelig på skolen så Foldin ikke ville ta ham tilbake, hadde misbrukt tabletter og alkohol. Gutten anket for å slippe ungdomsfengsel; han hadde funnet seg til rette i kretsfengslet. Sosialsjefen og verne laget og bestyreren av Foldin frarådet ungdomsfengsel. Gutten var redd jevnaldrende, han hadde bedre av å være sammen med voksne i det vanlige fengsel, og man tok sikte på å få ham inn

på yrkesskole. Hr. endret straffen til fengsel i 10 mnd. To dommere dissenterte og mente at ungdomsfengsel var på sin plass, både p.g.av den rolle domfelte hadde spilt for ungdomskriminaliteten på sitt hjemsted, fordi den psykiatrisk sakkyndige hadde uttalt at ungdomsfengsel ikke ville være betenkelig, og fordi mulighetene for påvirkning og opplæring der måtte antas å være bedre. *Rt. 1969 s. 352.* I 1970 ble han dømt til fengsel i 60 dager for narkotikamisbruk.

En 17 år gammel gutt hadde en påtaleunntatelse, en betinget dom på 45 dager, og ble så dømt til ungdomsfengsel for tyverier, biltyveri, innbrudd og promillekjøring. Han var nervøs, infantil og viljesvak. Han hadde gått et år på frisørlinjen på yrkesskole, og vært hos en frisør et halvt år og klart seg bra. Sosialsjefen, vernelaget og sosiallegen frarådet ungdomsfengsel og det samme gjorde ungdomsfengslets direktør. Gutten hadde rømt flere ganger fra Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri, og ville måtte holdes i ungdomsfengslets lukkede avdelinger, noe han var umoden for. Straffen ble endret til fengsel i 9 måneder. *Rt. 1969 s. 600.* Han har ingen ny dom.

En 17 år gammel gutt, fra et bra hjem men med dårlig kontakt med foreldrene, hadde vært behandlet ved Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri men var tatt ut av foreldrene mot sentrets råd, og hadde foretatt grove tyverier m.v. Han ble dømt til ungdomsfengsel for 1 innbrudstyveri, 2 simple tyverier og 3 biltyverier. Hans anke for å få vanlig fengsel ble forkastet. *Rt. 1969 s. 751.*

En 16½ år gammel gutt med en betinget dom på 90 dager for tyveri, innbrudd og biltyveri ble dømt for nye liknende forbrytelser til ungdomsfengsel. Hans anke ble forkastet; ny betinget dom kunne det ikke bli tale om, og ungdomsfengsel ble antatt å være mer formålstjenlig enn vanlig fengsel. *Rt. 1969 s. 927.*

En gutt på 17 år ble dømt for grove og simple tyverier, biltyveri og skadeverk til fengsel i 120 dager. Han hadde fra før 10 påtaleunntatelser og 2 domsutsettelse for liknende forhold. Hr. skjerpet straffen til ungdomsfengsel. To dommere stemte for fengsel i 6 måneder idet det meste av kriminaliteten var av mindre graverende art; ungdomsfengsel kunne man ta opp hvis han påny forgikk seg. *Rt. 1969 s. 931.*

En 18 år gammel gutt hadde som 15 åring fått 3 påtaleunntatelser for tyverier, og som 16 åring betinget dom på 45 dager for tyveri. Han stjal 20 liter øl fra en restaurant og ble dømt til ungdomsfengsel. Hr. endret straffen til fengsel i 90 dager betinget. Det var gått lang tid siden tyveriet og gutten var kommet i fast arbeid. *Rt. 1969 s. 1112.* Han har ingen dom senere.

En gutt på 14½ år som fra 11 årsalderen stadig hadde vært behandlet av barnevernsnemnda for kriminelle handlinger, ble

dømt til ungdomsfengsel for 15 tyverier, 3 biltyverier og legemsfornærmelse og utuktig handling overfor en 12 års gutt. Hr. ut-satte idømmelse av straff på vilkår av at gutten tok opphold i institusjon bestemt av barnevernsnemnda. Ungdomsfengsel burde undgås for en så ung gutt. Han var nå påny anbragt på skole for barn med tilpassningsvansker. *Rt. 1969 s. 1181*. Han har ingen ny dom.

Forbrytelser mot statens selvstendighet og sikkerhet.

En 36 år gammel fisker ble dømt til fengsel i 7½ år for å ha innlatt seg med en fremmed makt og mot betaling å ha satt seg i besittelse av forsvarshemmeligheter som han forrådte. Han ble fradømt retten til å tjene i rikets krigsmakt, og stemmerett for 10 år. Hans etterretningsmateriell ble inndratt og kr. 75.000 som ble antatt å være det beløp han minst hadde mottatt. I en liten fjord i Finnmark bodde 3 familier, tiltaltes far, hans bror og en svoger. I 1942 kom russiske etterretningsfolk dit og samarbeidet med den lokale befolkning til tyskerne oppdaget dem og de måtte rømme. Tiltaltes far, bror og svoger ble med til Murmansk. I 1945 fikk de vende tilbake mot å undertegne erklæring om at de ikke skulle røpe noe om etterretningstjenesten, men i fremtiden hjelpe Sovjetunionen om den kom i krig med Norge eller de vest-allierte. Tiltalte var 13 år i 1944, og ble evakuert med familien etterat hjemmene var brennt. I 1948 kom en russisk etterretningsmann til stedet, minnet om erklæringen, og krevet at en av familien skulle bli med til Rusland for å bli utdannet til etterretningsagent. Etter familieråd ble tiltalte, 17 år gammel, sendt. Det følgende år kom han tilbake og slo seg til som fisker på hjemstedet. I 1953 gjorde han militærtjeneste men ble dimitert som udyktig. Deretter reiste han til Sovjetunionen, noe han i de følgende år gjorde en rekke ganger. Han ble en nyttig agent og fikk stadig mer avansert radioteknisk utstyr. Han reiste rundt og fotograferte militære anlegg og skaffet seg opplysninger. Han ble tilslutt etter 17 års spionasje røpet av en slektning som var i militærtjeneste. Ved straffutmålingen ble tatt i betraktning at han hadde drevet iherdig spionasje med store skadevirkninger, ut fra vinningsmotiver, ikke idealisme eller politisk overbevisning. På den annen side ble tatt hensyn til at han svært ung var kommet opp i virksomheten. — Hans anke ble forkastet. — Det var ikke feil at hele det beløp tiltalte hadde mottatt ble inndratt, uten fradrag for utlegg til reiser m.v. *Rt. 1968 s. 486*.

En 25 år gammel medisinsk student kastet under en demonstrasjon 4 glass med rødmaling mot den amerikanske ambassade i Oslo. En rute ble knust og det ble voldt skade for ca kr. 5.000 som ble erstattet av den norske stat. Han ble i byretten dømt

til fengsel i 60 dager betinget for grovt skadeverk og for å krenke en fremmed stat ved å gjøre skade på og tilsmusse dens representasjonsbygning. Påtalemyndigheten anket; Hr. fant ikke å burde gjøre fengselsstraffen ubetinget; soning kunne få uheldige følger for studenten, og han hadde handlet ut fra et forståelig politisk syn — reaksjon mot U.S.A.s krigføring i Vietnam — selv om man kunne vente en mer høyverdig form for meningsytring enn primitiv ødeleggelse. Men som vilkår for utsettelsen av straffullbyrdelsen ble studenten pålagt å betale erstatning med kr. 3000 i løpet av 3 år. — To dommere stemte for en ubetinget straff på fengsel i 30 dager. *Rt. 1968 s. 715.*

En 21 år gammel student var ca 3 uker etter den dom som er nevnt foran med på kasting av stein og maling mot den amerikanske ambassade. 6—7 ungdommer hadde holdt seg skjult for to konstabler på vakt og stormet plutselig mot ambassaden og knuste to store ruter idet de kastet stein og rødfarge og voldt skader for ca. kr. 4.000. Bare en av ungdommene ble grepet og han oppga ingen av de andre. Han ble i byretten dømt til fengsel i 30 dager ubetinget, og til å betale erstatning. Hr. forkastet anken over straffen, men opphevet dommen forsåvidt tiltalte var pålagt å betale erstatning til Utenriksdepartementet. Dette var ikke å betrakte som fornærmet i saken, selv om det hadde dekket skaden, idet det ikke ved tidligere avtale hadde forpliktet seg til å erstatte skaden, noe strl. § 78 krever. *Rt. 1969 s. 400.* — Det har senere vistnok ikke vært flere tilfeller av skadeverk overfor den amerikanske eller andre ambassader i Oslo.

Forbrytelser i den offentlige tjeneste.

En 28 år gammel tannlege var ca 2 år tidligere som nyutdannet blitt beordret til å ta en distriktstannlegestilling i Nordland for et år med en begynnerlønn på ca kr. 40.000. Her gjorde han seg skyldig i underslag av kr. 12.400 og usanne anførsler i tjeneste-protokoll ved at han dels unnlot å føre inn beløp pasienter betalte som skulle gå til fylkeskommunen, dels førte inn mindre beløp. Han ble i forhørsrett dømt til fengsel i 5 mnd. betinget, med særlig vilkår at han dekket underslaget. Påtalemyndigheten anket; Hr. fant ikke å burde gjøre fengselsstraffen ubetinget, men idømte i tillegg til den betingede fengselsstraff en ubetinget bot stor kr. 10.000, subsidiært fengsel i 30 dager. Han hadde da dekket underslaget i sin helhet. *Rt. 1967 s. 989.*

En annen ung tannlege som etter beordring som distriktstannlege i løpet av 2 år på liknende måte underslo ca kr. 4.700 ble dømt til fengsel i 120 dager betinget samt en ubetinget bot stor kr. 8000, subsidiært fengsel i 30 dager. *Rt. 1967 s. 991.*

Byråsjef i Industridepartementet Harry Garman Lindstrøm ble

i 1965 satt under tiltale og dømt for i alt 8 tilfeller av grov utroskap, et tilfelle av simpel utroskap, 3 grove underslag, et simpelt underslag og 6 tilfeller av usann tjenstlig erklæring. Saken var svært omfattende, og den ble derfor delt slik at lagmannsretten først behandlet en del av tiltalepostene og fastsatte en straff av fengsel i 2 år for disse. Lindstrøm anket over en rekke feil i saksbehandling og lovanvendelse; denne anke ble forkastet, men Hr. satte straffen ned til fengsel i 1 år og 3 mnd. Han ble også dømt til å betale erstatning til staten med kr. 53,460. *Rt. 1966 s. 458.* Lindstrøm ble deretter dømt for gjenstående tiltaleposter til en felles straff, som omfattet den foregående dom, til fengsel i 2 år og 6 mnd. Han ble også dømt til å betale ytterligere ca kr. 39.000 i erstatning. Hans anke over saksbehandling, lovanvendelse og straffutmåling ble forkastet. Ved straffutmålingen var det lagt vekt på det særdeles graverende i at en embetsmann i sentraladministrasjonen hadde misbrukt sin stilling slik. På den annen side hadde tiltalte dekket en del beløp, og søkt avskjed. Han hadde vist usedvanlig energi og arbeidsevne, på den annen side vært egenrådig og selvtrettferdig. Det ble tatt hensyn til at saken hadde vakt overordentlig stor publisitet, og medført sjelelige og økonomiske påkjenninger. Den hadde tatt overordentlig lang tid, først etterforskning i over 1 år, og så ca 2½ år fra tiltalebeslutning til Hr.s endelige dom. *Rt. 1967 s. 1211.* — Det kan tilføyes at Lindstrøm senere gikk til injurie- og mortifikasjonssøksmål mot mer enn 100 aviser, redaktører og andre for omtale av hans forhold. En del saker er blitt forlikt, en del er pådømt, et betydelig antall verserer. I en rekke dommer har Lindstrøm fått medhold, helt eller delvis, mens noen er gått ham imot.

Forbrytelser mot den offentlige myndighet.

En 18 år gammel sjåfør tildelte i beruset tilstand en lensmannsbetjent et slag i ansiktet og tok strupetak på ham mens han skulle avhøre en dame om et skadeverk på hennes bil. Han ble for vold mot politiet og forulempning av andre i beruset tilstand dømt til fengsel i 30 dager. Hr. gjorde straffen betinget p.g.av domfeltes ungdom, fordi det var gått 10 mnd. og domfelte hadde skikket seg bra. *Rt. 1967 s. 933.*

En 40 år gammel ustraffet anleggsarbeider forulempet vertskapet på et pensjonat; det varslet lensmannen; da en lensmannsbetjent kom, hadde tiltalte fjernet seg. Da betjenten tok ham i armen slo han betjenten på kjeven så en jeksel gikk istykker. Tiltalte ble dømt til fengsel i 30 dager som domsmennene gjorde betinget, mens sorenskriveren under henvisning til Hr.s praksis stemte for ubetinget fengsel. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke, idet forholdet syntes å skyldes et sammenreff

av uheldige omstendigheter, og saken nå var blitt et år gammel. *Rt. 1967 s. 1019.*

En 19 år gammel arbeider var i desember 1965 dømt til fengsel i 8 mnd. betinget for tyveri. Han hadde omtrent et år senere i beruset tilstand laget bråk hjemme, grepet sin far i brystet og slått etter ham, hugget i inngangsdøren med øks m.v. Da 3 politimenn skulle arrestere ham truet han dem med slirekniv, en rørstomp og en bordstomp. For trusler, forulempning og ordensforstyrrelse i beruset tilstand, og for to andre tilfeller av beruselse ble han dømt til fengsel i 90 dager, mens den tidligere betingede dom ble stående. Hr. fant at det burde gis en fellesstraff på fengsel i 8 mnd. som ble gjort betinget fortsatt, idet det var gått et år siden de straffbare forhold og tiltalte senere hadde skikket seg vel og var i fast arbeid. *Rt. 1967 s. 1029.*

En 18 år gammel skogsarbeider ble dømt til fengsel i 5 mnd. betinget for å ha slått en lensmannsbetjent på kjeven da denne skulle arrestere ham for promillekjøring med uregistrert motorsykkel uten førerkort, og for ved en senere anledning også å ha kjørt med promille. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke for å få ubetinget straff, men ila en ubetinget bot kr. 300 i tillegg til fengselsstraffen. Det ble tatt hensyn til domfeltes ungdom og ellers ustraffede vandel, og en vanskelig oppvekst hos en alkoholisert far. Tiltalte var nå tilsjøs på et tankskip i fart på Australia. *Rt. 1968 s. 250.*

En 20 år gammel sjømann var beruset og laget bråk på en fest. Han ble arrestert og ført inn i en politibil. Her slo han til en politimann og rømte ut av bilen. Han ble grepet av to ordensvakter, og skallet til den ene av dem og sparket til den andre. Han hadde også kjørt med promille. Han ble dømt for vold mot politiet, beruselse og bråk på offentlig sted, og promillekjøring til fengsel i 36 dager. Han ble frifunnet for vold mot off. tjenestemann i forhold til de to ordensvakter, fordi de var sivile og han ikke hadde skjönt at de var ordensvakter. Hr. opphevet frifinnelsen, idet etter strl. § 127 enhver i denne forbindelse anses som off. tjenestemann som etter oppfordring eller pliktmessig yter off. tjenestemann bistand. Straffen for de forhold tiltalte var funnet skyldig i ble skjerpet til fengsel i 60 dager. *Rt. 1968 s. 341.*

En 36 år gammel rørlegger, straffet en gang for tyveri og 1 gang for legemsfornærmelse med fengsel i 120 dager og 5 år sikring, ble arrestert for beruselse på en kafe. I drukkenskapsarresten satte han seg voldsomt imot å bli låst inne i selle, og slo og sparket og rev i to konstabler. Han ble dømt til fengsel i 45 dager. Hr. satte straffen ned til 24 dager. En dommer stemte for å gjøre straffen betinget. *Rt. 1969 s. 198.*

En sjåfør på 23 år hadde fra før noen bøter og en dom på fengsel i 45 dager betinget for tyveri. Under arrestasjon av en

annen grep tiltalte fast i politimannen og rev ham tilbake slik at han måtte slippe arrestanten. Herredsretten dømte ham til fengsel i 45 dager betinget for vold mot politiet. Hr. fastslo at det ikke kan gis ny betinget dom særskilt under prøvetiden for eldre betinget dom. I tilfelle må straffene slås sammen og ny felles dom, eventuelt betinget gis. Hr. fant at det her etter vanlig praksis burde gis ubetinget straff for vold mot politiet; denne ble satt til 24 dager. Da den tidligere dom gjaldt et helt annet forhold, nemlig tyveri, burde denne straff fortsatt være betinget. *Rt. 1969 s. 978.*

Forbrytelser mot den alminnelige orden.

En 35 år gammel mann, straffet 3 ganger noen år tilbake, kjørte med en veninne og noen bekjente til en fest. Bilen kjørte utfor veien, og tiltalte og veninnen bestemte seg for å gå tilbake tilfots. De var tynnkledte, frøs, og da tiltalte så en hytte i nærheten, knuste han en rule og krabbet inn, hvor de søkte ly. Hans påstand om nødstilstand ble forkastet; det var 2—3 km. til nærmeste stasjoner, og det var andre hus ved veien. Tiltalte ble dømt til fengsel i 120 dager betinget for innbrudd på vilkår av at han erstattet voldt skade med kr. 600 i månedlige avdrag på kr. 50. Hr. satte ned den betingede straff til fengsel i 60 dager. *Rt. 1968 s. 276.*

Almenfarlige forbrytelser.

Se under Sikring og forvaring *Rt. 1968 s. 649.*

En henved 60 år gammel overlege ved et mindre sykehus ble i lagmannsrett dømt til fengsel i 1 år for ved uaktsomhet å ha voldt en pasients død, og utsatt en annen pasients liv for fare ved å anvende en behandlingsmåte som ikke var egnet til å motvirke sykdommen. I det første tilfelle hadde overlegen beordret spinalpunksjon som ble foretatt med den følge at pasienten døde, tross for at pasienten hadde dobbeltsidige stasepapiller som uttalt tegn på økt hjernetrykk og viste symptomer som pekte mot hjernesvulst, og tross for at en turnuskandidat fremholdt at spinalpunksjon ikke burde foretas.

I det annet tilfelle var en pasient innlagt for hjerteinfarkt. Han fikk blodoverføringer, og deretter blødningssjokk. Overlegen beordret trombantinbehandling, tross innvendinger fra en turnuskandidat og en avdelingssøster, og senere fra flere underordnede på morgenmøte. Avdelingssøster unnlot delvis å gi trombantin, og vedkommende avdelingslege seponerte behandlingen. Anslagsvis tapte pasienten 10 liter blod. Sakkyndige betegnet trombantinbehandling som uforståelig, livsfarlig og i strid med medisinsk praksis.

I Hr. ble dommen opphevet under eiendommelige dissenser. En dommer stemte for opphevelse av fellelsen for uaktsomt drap fordi det ved siden av den oppnevnte sakkyndige indremedisiner burde vært oppnevnt også en nevrolog eller nevrokirurg; at forsvareren hadde samtykket i at saken ble fremmet med bare en sakkyndig her kunne ikke være avgjørende. Når det gjaldt det annet tilfelle stemte dommeren for opphevelse fordi forutsetningen for fellelse etter strl. § 157. 1. ledd nr. 2 må være at vedkommende behandlingsmåte overhode ikke er tjenlig i forhold til den lidelse som skal behandles. Trombantin var i og for seg et adekvat middel ved hjerteinfarkt, men medfører fare for blødning. At en lege her ikke viser forsvarlig skjønn, rammes ikke av bestemmelsen. Av de øvrige dommere mente to at det ikke forelå noen saksbehandlingsfeil vedrørende fellelsen for uaktsomt drap, derimot at fellelsen etter § 157 berodde på uriktig lovtolking, og to mente omvendt. Fire dommere ville altså opprettholde fellelsen, men for hver sin del. — Etter opphevelsen er ny sak ikke blitt fremmet. *Rt. 1968 s. 959.*

En 28 år gammel marokkaner som tidligere hadde studert til journalist i Kjøbenhavn hvor han bodde, smuglet inn 2670 gram hasjisj som ble beslaglagt i en boks på Oslo østbanestasjon. Han ble dømt for ulovlig innførsel av narkotika til omsetning til fengsel i 2 år og 6 mnd. *Rt. 1969 s. 168.* Til 1971 er dette den strengeste narkotikadom.

Falsk forklaring.

En 25 år gammel mann var alkoholpåvirket og lot en ung pike som ikke hadde førerkort kjøre hans motorsykkel mens han satt bakpå. De ble stoppet av politikontroll, og på spørsmål sa tiltalte at det dreiet seg om øvelseskjøring, tiltross for at intet hadde vært avtalt om det. Han påvirket piken til å forklare det samme. Han ble dømt for påvirkning til falsk forklaring og promillekjøring til fengsel i 40 dager. Hr. opphevet fellelsen for promillekjøring fordi øvelseskjøring forutsetter en viss kontroll med føreren, noe det ikke var på det rene at det forelå. Straffen for påvirkning til falsk forklaring ble satt til 30 dager betinget, samt ubetinget bot kr. 300. *Rt. 1967 s. 385.*

To ustraffede tilårskomne arbeidere forklarte seg som vitner i en promillesak i strid med den forklaring de tidligere hadde gitt til politiet. Tiltalte ble frifunnet. Hr. opphevet dommen, ny sak ble reist, de to arbeidere forklarte seg på samme måte som under den første rettssak, men nå ble promillekjøreren funnet skyldig. Etter den første sak var det innledet etterforskning mot de to arbeidere som mistenkt for falsk forklaring. De ble så satt under tiltale og dømt til fengsel i 30 dager, betinget. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke. Domfellelsen kunne bare gjelde den

første forklaring, under den annen hovedforhandling kunne de to vitner ikke forklare sannheten uten å utsette seg selv for straff. Da det var gått 2 år, fant Hr. ikke å burde gjøre straffen ubetinget. *Rt. 1968 s. 391.*

En 21 år gammel lagermann hadde en betinget dom for biltyveri og skadeverk. Han kjørte motorsykkel uten førerkort og uten lys, og da han ble innblandet i trafikkuheld rømte han uten å oppgi navn. Han forledet en 17 år gammel kamerat til å gi politiet en falsk forklaring for å skjule at han hadde kjørt motorsykkelen, noe som ledet til at kameraten ble dømt for falsk forklaring til fengsel i 21 dager betinget. Lagermannen ble dømt til fengsel i 90 dager som fellesstraff. Hr. fant å kunne la den gamle betingede dom stå uendret, fordi den gjaldt helt forskjellige slags forhold, og ga ny dom på fengsel i 24 dager ubetinget for de nye forhold. *Rt. 1969 s. 607.*

En separert kvinne med 3 små barn forklarte som part i en farskapssak at hun ikke hade vært på tur i Tyskland med flere menn, noe hun hadde vært, og hun ba et vitne om ikke å opplyse retten om at hun hadde vært på denne tur. Hun ble dømt til fengsel i 36 dager. Hr. endret straffen til fengsel i 60 dager betinget, fordi det ville medføre betydelig påkjenning for moren og de tre barn om hun skulle måtte sone. *Rt. 1969 s. 756.*

En 22 år gammel arbeider forklarte under etterforskning for promillekjøring mot en kamerat at en tredje hadde kjørt bilen. Han ble dømt for falsk forklaring til fengsel i 21 dager, og hans anke for å få straffen gjort betinget ble forkastet under henvisning til rettspraksis i slike saker. *Rt. 1969 s. 1044.*

Dokumentfalsk.

En mann f. 1930 gjennomgikk i 1948/49 sersjantkurs og ble sersjant. I 1951 ble han fenrik og i 1959 løytnant. I 1950/51 gjennomgikk han aftenkurs ved en handelsskole, men bestod ikke eksamen. I 1960/61 gjennomgikk han et ettårig realskolekurs, men bestod heller ikke her eksamen. I 1961 utferdiget han eksamensvitnesbyrd for bestått handels- og realskoleeksamen og leverte avskrifter til rullebladsføreren som førte dem på rullebladet. I 1966 ble han anmodet om å skaffe tilveie vitnesmål om realskoleeksamen i forbindelse med spørsmål om opprykk til kaptein og leverte da en avskrift. Han ble dømt etter strl. § 182 for å ha benyttet som ekte et forfalsket dokument, og etter militære strl. § 68 for å ha bevirket at det i tjeneste protokoll ble anført usannhet. Straffen ble sat til fengsel i 45 dager betinget. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke. Det fantes ikke nødvendig å gjøre straffen ubetinget. Hr. fant heller ikke å burde fradømme ham retten til å inneha stilling som befalingsmann. Han

var ikke uskikket, tvertimot var det på det rene at han hadde vist seg dyktig og skikket til opprykning. Hr. fant heller ikke at hans forgåelser var så graverende at han var uverdigg til å fortsette i sin stilling. *Rt. 1968 s. 149.*

En 24 år gammel mann, tidligere straffet for dokumentfalsk, tyveri, underslag m. v. skrev ut en pantobligasjon stor kr. 12.000 på sin fars eiendom og fikk to personer til å bekrefte underskriften. Pantobligasjonen leverte han til en person som solgte ham en lastebil, og skulle ha pantobligasjonen for å diskontere kjøpekontrakten vedrørende bilen i en bank. Selgeren visste at obligasjonen var falsk. Tiltalte ble dømt til fengsel i 5 mdr. Under henvisning til at det var gått 2½ år siden forbrytelsen, og 5 år siden siste dom, og at det forelå legeattest om at tiltalte var en følsom person med liten viljestyrke, som derfor begikk straffbare handlinger som førte til nervøse reaksjoner, gjorde Hr. straffen betinget. *Rt. 1968 s. 774.*

Forbrytelse mot sedelighet.

En 56 år gammel fisker og småbruker, dømt for landssvik til fengsel i 5 år, gift, far til 4 barn, hadde jevnlig samleie med en datter i ca 8 år fra hun var i 10-årsalderen, og truet henne til ikke å røpe forholdet. Han truet en gang hustruen med gjødselgrep, og slo en gang datteren i ansiktet. Hans IQ lå på ca 80, og han var ytterligere redusert etter en hjerneblødning i 1964. Han ble dømt til fengsel i 3½ år, og hans anke forkastet. *Rt. 1967 s. 192.*

En 29 år gammel mann trakk trusen ned på en 6 års pike, tok henne på fanget og strøk sitt kjønnslem mot hennes, la henne i en seng og kysset og befølte henne og førte sin tunge inn i hennes kjønnsorgan. Handlingen ble begått under alkoholpåvirkning, og tiltalte tilstod og ga uttrykk for ekte medfølelse og anger. Han ble dømt til fengsel i 6 mnd. for uluktig omgang med barn, og hans anke for å få betinget straff ble av almenpreventive grunner forkastet. *Rt. 1967 s. 473.*

En 23 år gammel mann var i 1966 dømt til fengsel i 6 mnd. betinget for samleier med to piker under 16 år. Han gjorde seg i prøvetiden skyldig i et innbrudstyveri hvor varer for ca kr. 500 ble stjålet, og ble dømt til en samlet straff av fengsel i 7 mnd. Hr. fant at det burde gis særskilt dom for det nye forhold på 45 dager ubetinget, mens straffen for sedelighetsforbrytelsen burde fortsatt være betinget. *Rt. 1967 s. 752.*

Tre gutter på 17¾ år, 17 år og 16½ år fikk narret en pike på 14½ år med seg i en hytte, hvor to andre par var tilstede. Da de to par var dradd bort, stengte guttene døren da piken ville gå. De kledte med makt av henne, og truet henne til å ta den enes

kjønnslem i munnen. Alle tre hadde samleie med henne 2—3 ganger. Om morgenen stakk den første påny sitt kjønnslem i munnen hennes. Også en annen hadde gjort dette. — Alle tre hadde skjønt at piken var kjønslig uerfaren; hun hadde vært redd, grått og bedt for seg. I herredsrett ble de to dømt til fengsel i 2 år, den ene 1½ år, hvorav for alle 5 mnd. skulle sones, resten være betinget. Hr. endret straffene til ubetinget fengsel i 1½ år for to, og 1 år og 2 mnd. for den ene. *Rt. 1967 s. 826.*

En gutt på 17 år som tidligere hadde to påtaleunntelser for tyveri, trakk en kvell sammen med sin bror på 13 år en ukjent pike på 15 år utfor en vei, la henne på marken, satt på armene hennes, holdt henne for munnen og trakk ned buksene hennes og befølte henne i skrittet, og slo henne på lårene fordi hun gjorde motstand. Da de hadde tilfredsstilt sin nysgjerrighet, gikk de sin vei. Gutten ble dømt til fengsel i 60 dager for utuktig handling og legemsfornærmelse. Under dissens, 3—2, gjorde Hr. straffen betinget. Domfelte var hemmet og kuert, barnslig og umoden, hans hjem var mindre bra, og forgåelsen bar et visst infantilt preg. *Rt. 1967 s. 1199.*

En 30 år gammel bilreparatør, med to betingede dommer for tyveri noen år tilbake, ble i lagmannsrett dømt for utuktig omgang med 3 gutter under 14 år, og 1 under 16, og utuktig handling med 3 gutter under 16 år, og for å ha overlatt utuktige skrifter og bilder til 7 personer under 18 år, samt for 7 tyverier av verktøy, hvilebrakke, etc. til fengsel i 3 år og sikring i 5 år. Hr. forkastet anken over straffen, men med 3 mot 2 opphevet Hr. sikringen. Tiltalte led av generelt sviktende modning og hadde svake motforestillinger. Men han hadde ikke tidligere sonet straff, sedelighetsforbrytere har generelt lavere tilbakefall end de fleste andre forbrytere, og det syntes ikke å være en fare for tilbakefall ut over det vanlige. *Rt. 1967 s. 1243.*

Forfatteren Jens Ingvald Bjørneboe og forlagssjef Fritz Egil Berg blev i Oslo byrett enstemmig funnet skyldige etter strl. § 211 om pornografi ved å utgi og søke å utbre utuktig skrift, nemlig boken „Uten en tråd“. I byretten ble begge dømt til en bot stor kr. 100, subs. fengsel i 2 dager. De domfelte anket over saksbehandlingen, lovanvendelsen og saksomkostningene henholdsvis kr. 500 og kr. 10.000. Riksadvokaten anket til skjerpelse. Under dissens fant Hr. at det ikke forelå saksbehandlingsfeil som kunne lede til opphevelse. Hr. fant at selv om det hadde funnet en liberalisering sted i synet på seksualitet og pornografi, også etter dommen fra 1958 om Mykles bok *Den røde Rubin* og dommen fra 1959 om Millers bok „Sexus“, så falt boken inn under begrepet utuktig skrift også etter dagens rettsoppfatning. At pornografisk litteratur ble kjøpt av mange, og at like utuktige skrifter var utgitt og solgt kunne ikke være ensbetydende med

at dette var godtatt. Strl. § 211 kan ikke antas etter dagens syn bare å ramme seksualskildringer preget av råhet og brutalitet. Hr. fant at straffen ikke bare burde være symbolsk, men satte den opp for forfatteren til bot kr. 1000, subs. fengsel i 5 dager, for forleggeren til bot kr. 10.000, subs. fengsel i 10 dager. Sakskomkostningene ble satt til henholdsvis kr. 1000 og kr. 15.000, og ferdige og uferdige eksemplarer av boken ble inndratt. En dommer stemte for frifinnelse idet han mente at strl. § 211.b. etter rettsoppfatningen idag bare rammer seksualskildringer preget av råhet og brutalitet. *Rt. 1967 s. 1502.*

En 43 år gammel møbeltapetserer, ustraffet, gift, far til to barn, det yngste 10 år, hadde i 1958 og 1959 flere ganger utuktig omgang med en pike på 10 år; i 1966 gjorde han seg skyldig i utuktig handling og i 1967 utuktig adferd overfor 2 piker i 9 års alderen. Han ble dømt til fengsel i 1 år. Hr. gjorde straffen betinget; domfeltes intelligensalder var ca 11—12 år; hans kone var periodevis sinnsyk, og barna var sterkt knyttet til og avhengige av faren som da stelte hjemme. Han var ikke aggressiv, og den psykiatrisk sakkyndige mente han ville ha lært av straffesaken og at tilsyn ville være nok til å avholde domfelte fra nye forgåelser. *Rt. 1968 s. 141.*

En 46 år gammel mann voldtok en 13 års pike, datter av en nabo. Hun var intellektuelt noe tilbakestående, og hadde vært knyttet til domfelte etterat hennes far tok arbeid annetsteds. Piken ble gravid, og svangerskapet først oppdaget etter 6 måneder så det måtte fullføres. Piken mistet et år på skolen og nesten alt samkvem med jevnaldrende, ble engstelig og utrygg. Lagmannsretten satte straffen til fengsel i 2½ år, Hr. satte den ned til 2 år. *Rt. 1968 s. 352.*

En 46 år gammel sjåffør hadde fått to småpiker til å la seg fotografere med naken underkropp. Han ble dømt til fengsel i 9 mnd. betinget etterat han hadde sittet 30 dager i varetekt. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke. *Rt. 1968 s. 571.*

En 64 år gammel lege, gift, hadde i 1936 fått påtaleunnløstelse for utuktig handling med barn, og i 1962 dom på fengsel i 1 år og 3 mnd. betinget for liknende forhold. Han gjorde seg påny skyldig i utuktig handling med barn idet han ved to leiligheter tok en gutt som kom på hans kontor på fanget, befølte guttens kjønnslem og blottet sitt eget og kysset gutten på munnen. Han ble dømt til fengsel i 1 år og 3 mnd. påny. Han anket, og under tvil gjorde Hr. straffen betinget, med tillegg av ubetinget bot kr. 1000. Domfelte hadde gitt avkall på sin legeautorisasjon og hans helse var meget dårlig. *Rt. 1968 s. 719.*

En 37 år gammel mann var i 1964 dømt til fengsel i 1 år for utuktig omgang med barn. Han gjorde seg påny skyldig i utuktig omgang med og utuktig handling overfor ialt 4 gutter ved 3 an-

ledninger, og ble dømt til fengsel i 3 år, og sikring i 5 år. Guttene hadde frivillig innlatt seg med domfelte for å få penger. Hr. forkastet domfeltes anke. *Rt. 1968 s.*

En 40 år gammel montør hadde to ganger utuktig omgang med en pike på 14 år, den ene gang samleie. Han ble dømt til fengsel i 7 mnd. Hans anke ble forkastet. *Rt. 1968 s. 1259.*

En 52 år gammel kjøpmann, med to voksne barn, hadde utuktig omgang ved en enkelt leilighet med en pike på 8 år. Han ble i forhørsrett dømt til fengsel i 10 mnd. betinget. Påtalemyndighetens anke ble forkastet. To dommere stemte for ubetinget fengsel i 6 mnd. *Rt. 1969 s. 171.*

En 23 år gammel arbeider kysset en henvend 13 år gammel pike, befølte henne på brystet, la seg ved siden av henne i sengen og befølte henne på overkroppen og magen. Han ble dømt for utuktig handling til fengsel i 90 dager. Hr. gjorde straffen betinget; domfelte hadde hatt vanskelige forhold i sitt hjem, hadde nå fast arbeid og var blitt gift, og soning ville kunne skape alvorlige vansker. Han hadde sittet 29 dager i varetektsarrest. *Rt. 1969 s. 344.*

En 36 år gammel sjåffør, gift, far til to barn, ustraffet, gjorde seg skyldig i to tilfeller av voldtekt, dog uten samleie, med en pike på 21 og en på 18 år. Han gikk frem med stor brutalitet. Han ble dømt til fengsel i 2 år. *Rt. 1969 s. 349.*

En 50 år gammel ugift erhvervsdrivende hadde utuktig omgang med en gutt i 3½ år fra gutten var 12½ år. Han ble dømt til fengsel i 1 år og 3 mnd. samt mildere sikringsmidler for 5 år. *Rt. 1969 s. 495.*

En 40 år gammel kokk, gift, hadde samleie med en pike noen dager under 14 år. Piken hadde omfattende seksuell erfaring. Han ble dømt til lovens minimumsstraff, fengsel i 1 år. Hr. forkastet hans anke for å få betinget straff, men det ble i dommen uttalt at man ville anbefale betraktelig nedsettelse av straffen ved benådning, da minimumsstraffen her ble for streng. *Rt. 1969 s. 512.*

To unge menn, den ene 24 år, den annen 20 år, voldtok etter tur en ung pike. Den eldste som var stor og sterk trakk henne med seg og den annen kom til på grunn av hennes rop. Da den eldste hadde tiltvunget seg samleie, truet han den annen med juling hvis han ikke hadde samleie med piken. Han holdt hennes armer mens den yngste hadde samleiet. De ble i lagmannsrett dømt til fengsel i 3 år og 3 mnd. og i 1 år. Hr. satte straffene ned til fengsel i 2 år og 3 mnd. og til 8 mnd. Det ble lagt vekt på at forholdet først var anmeldt 27 mnd. senere, og at straffene kom som etterskudd til andre straffedommer på for den første 1 år og for den annen 8 mnd. *Rt. 1969 s. 744.*

En 20 år gammel mann ble dømt til fengsel i 60 dager for trusler, utuktig adferd og legemsfornærmelse. Sammen med 2

andre kom han beruset inn på et firemannsromm på et ungdoms-herberge på morgensiden. Den ene la seg til å sove. De to andre gikk til den fjerde som lå og sov og påla ham å stå opp, låste døren for ham, og tvang ham til å sitte mens de skar og klippet av ham hår og skjegg. Etterpå måtte han ta av buksen og de klippet så av ham håret rundt kjønnsorganene. Deretter måtte han onanere tiltalte. Hr. forkastet tiltaltes anke. En dommer stemte for betinget straff under henvisning til at det var gått mer enn et år, at tiltalte hadde hatt en vanskelig oppvekst, nå var gift og ledd av mindreverdsfølelse. *Rt. 1969 s. 960.*

En 21 år gammel ustraffet skogsarbeider, vokset opp hos gamle morforeldre, hadde under militærtjeneste en kvell drukket en del øl. Mens han ventet på skyss til leiren, kom en frue på 36 år på vei hjem fra arbeid. Tiltalte tok henne over munnen, og da hun skrek klemte han henne om halsen så hun besvimte. Han dro henne fra stien de var på ut i sneen, og da hun gjorde motstand tok han påny strupetak og klemte til hun besvimte. Han rev så av henne skjørt og bukser og fullbyrdet samleie. Han forlot henne halvt bevisstløs og avkledd i sneen etter først å ha funnet hennes penger i vesken. Fruen hadde kjevebensbrudd, lå på sykehus noen dager og var sykmeldt en måned. I lagmannsrett ble tiltalte dømt for voldtekt, legemsbeskadigelse og tyveri til fengsel i 3½ år, men Hr. skjerpet straffen til 5 år. *Rt. 1969 s. 1247.*

En 48 år gammel ustraffet arbeider, ugift, bodde for seg selv og fikk stadig besøk av jenter som gjorde ham små tjenester og fikk litt penger, godter og røyk. Gjennom lengere tid hadde han samleier med to av jentene fra de var 11 og 12 år. Han gjorde seg også skyldig i utuktig adferd overfor to andre piker, og ble for disse forhold dømt til fengsel i 1 år og 8 mnd. *Rt. 1969 s. 1304.*

En 27 år gammel sersjant hadde gjennom lengere tid en rekke ganger utuktig omgang med to gutter i 12—13 årsalderen. Han hadde også erkjent at han hadde hatt liknende omgang med andre gutter hvis navn han ikke ville oppgi. Han ble dømt til fengsel i 1 år, og de mildere former for sikring, anvisning av oppholdssted og tilsyn o. l. — for 5 år. Hans anke for å få betinget straff ble forkastet. *Rt. 1969 s. 1353.*

Forbrytelser mot liv, legeme og helbred.

En 21 år gammel maskinkjører i veivesenet, ustraffet, hadde drukket og kjørt bil en natt, og kjørte om morgenen i for stor fart utfor veien med den følge at en passasjer ble drept på stedet, og en fikk varige hjerneskader med invaliditet. Han ble dømt for uaktsomt drap, promillekjøring og trafikkkforseelser til fengsel i 15 mnd. *Rt. 1969 s. 591.*

En 26 år gammel arbeider, ustraffet, skjøt på gaten på kloss

hold 6 revolverskudd mot sin fraseparerte hustru og hennes nye venn. Et skudd rammet hustruen i armen, tre rammet vennen i ansikt, hånd og hofte slik at han ble varig invalidisert. Tiltalte var intelligent men sensitiv og handlet i sjalusi. Straffen ble satt til fengsel i 4 år. *Rt. 1969 s. 594.*

En 30 år gammel typograf, gift, 2 barn, dømt for promillekjøring i 1958, kjørte uforsiktig og med for stor fart i et veikryss hvor han kolliderte med en moped. Føreren av denne fikk store indre skader og ble liggende bevisstløs på stedet. Tiltalte kjørte sin bil noen kvartaler bort, gikk så tilbake mot kollisjonsstedet, men forlot det da han så at det kom andre til. Han ble dømt for å ha forlatt i hjelpeløs tilstand en som han pliktet å dra omsorg for, strl. § 242, 2. ledd, og promillekjøring og trafikkkforseelser til fengsel i 6 mnd. Hans anke ble forkastet. *Rt. 1967 s. 941.*

En 35 år gammel pølsemaker, gift, far til et barn, satt og drakk sammen med en annen. Under dette kom han i affekt, og skjøt med hagle på kloss hold mot den annen som ble rammet i brystet og hånden, og fikk et langvarig sykehusopphold. Tiltalte ble dømt for forsøk på drap til fengsel i 3 år. *Rt. 1967 s. 1034.*

En 19 år gammel ungdom kjørte med tre unge i bilen på en dårlig opplyst vei med etter forholdene for stor fart forbi en annen bil, med den følge at han kjørte på en ung frue med barnevogn som gikk på venstre side av veien. Han ble dømt for uaktsomt drap og uforsiktig kjøring m.v. til fengsel i 5 mnd. *Rt. 1967 s. 1158.*

En 38 år gammel løytnant, ustraffet, kjørte helt over i venstre kjørebane og kolliderte med en ambulansebil med den følge at føreren ble drept. Løytnanten fikk hjernerystelse og hukommelsestap om alt omkring ulykken. I lagmannsrett ble han dømt til fengsel i 5 mnd. for uaktsomt drap og for å ha kjørt for fort. Hr. satte straffen ned til 90 dager; at man ikke kjente nærmere til arten av domfeltes uaktsomhet talte for tilbakeholdenhet under straffutmålingen. *Rt. 1967 s. 1197.*

En 41 år gammel disponent, ustraffet, kjørte med høy promille, 2,2, på en pike som leiet en sykkel på høyre side. Han ble dømt til fengsel i 1½ år. *Rt. 1968 s. 1.*

12 flyskoleelever foretok en avstraffelse av en ny kamerat som hadde sagt på en utfordrende måte at noen som hadde sprøytet barbersåpe på andre hadde oppført seg barnslig. De tok den nye med makt og bandt ham til en stol som de satte under kald dusj i ca 3 minutter. Kald dusj hadde i lang tid vært brukt som dåp av nye og avstraffelse. Da forholdet ble anmeldt, fikk de tiltalte advarsel men nektet å godta den. Herredsretten fant at det forelå legemsfornærmelse, men frifant de tiltalte som påberopte seg tradisjon, fordi retten mente det forelå undskyldelig rettsvillfarelse. Riksadvokaten anket, og Hr. opphevet dommen som

uklar; hvis de tiltalte hadde ment at deres forhold var rettmessig, hadde de ikke vist fornøden aktsomhet. To dommere stemte for å forkaste anken idet de mente det forelå rettsvillfarelse. *Rt. 1968 s. 332.* Saken ble deretter henlagt av Riksadvokaten.

En 31 år gammel blikkenslager, straffet 6 ganger, sist med betinget dom på fengsel i 90 dager for etterfølgende bistand til en vinningsforbryter, var vaktmester i en bygård. Han kom i krangel med en disponent om parkering av en bil, og disponerten sa at han skulle sørge for at tiltalte som var en forbryter skulle bli oppsagt. Tiltalte slo disponerten slik at trommehinden ble skadet og disponenten måtte søke behandling og ble sykmeldt i lengere tid. Tiltalte ble dømt til fengsel i 120 dager som fellesstraff for legemsfornærmelse og etterfølgende bistand, idet provokasjonen ikke kunne føre til straffrihet. Hr. gjorde straffen betinget. *Rt. 1968 s. 623.*

En 43 år gammel kystskipper kom under snøridding i krangel med en nabo han var uforliket med. Han tildelte naboen et kraftig knyttneveslag som medførte hjernerystelse, brudd på kinnbuen, inntrykking av kinnbenet og brudd på overkjeven, med sykehusopphold og operasjon til følge. I herredsretten ble han dømt for legemsbeskadigelse til fengsel i 45 dager, som domsmennene gjorde betinget. Hr. gjorde straffen ubetinget. *Rt. 1968 s. 924.*

En 23 år gammel kvinne, gift, separert, mor til et bortadoptert barn, straffet 5 ganger for vinningsforbrytelser og 2 legemsfornærmelser, var sammen med noen andre løse eksistenser på gaten. Hun ble snakket til av en som ville innlate seg med henne. En venn av henne ble med, og mannen ble ranet. I tilknytning til ranet stakk kvinnen den ranede to ganger i magen med kniv. Stikkene var livsfarlige og medførte arbeidsudyktighet i 3 mnd. Kvinnen ble dømt for legemsbeskadigelse med kniv til fengsel i 3 år. *Rt. 1968 s. 1221.*

En 36 år gammel agronom i fast stilling ved en landbruksskole hadde i 10—11 år kjent en kvinne noe eldre enn han og hadde i 7—8 år leilighetsvis hatt samleie med henne. Da hun oppga at hun var blitt gravid, vegret han seg for å tro at han hadde be-svangret henne, og ba henne gå til lege og eventuelt få abort. Hun bragte på tale ekteskap, men det var han ikke villig til. Det var også snakk om å få barnet adoptert. Partene ble enige om at han en bestemt dag skulle betale henne kr. 2.500. Et par dager før oppsøkte han henne, de kjørte ut i hans bil og på turen kvalte han henne med henderne og kastet liket i en elv. Kvinnen var da i 8de måned. Han ble dømt til fengsel på livstid for overlagt drap under særdeles skjerpene omstendigheter. Hans anke ble forkastet under henvisning til Hr.s praksis. *Rt. 1969 s. 154.*

En 21 år gammel ustraffet kontormann kjørte med 50 km. fart på en smal og svinget vei med en bil med slitte dekk og noe dår-

lige bremses. Han møtte en pike som trillet en barnevogn, bremses opp og skrenset mot barnevognen så barnet ble drept og piken som trillet fikk noen skader. Han ble dømt for uaktsomt drap til fengsel i 120 dager. *Rt. 1969 s. 179.*

En 24 år gammel arbeider, ustraffet, kjørte bil i påvirket tilstand med en fart over 100 km. over en bro og inn i en sving med den følge at han kjørte ut av veien og mot et hus, slik at to passasjerer i bilen ble drept. Han ble dømt til fengsel i 8 mnd. for uaktsomt drap og promillekjøring. Hr. skjerpet straffen til 1 år, og uttalte at når man ikke gikk høyere, var det fordi domfelle selv hadde fått betydelige skader og et lengere sykeleie. *Rt. 1969 s. 197.*

En 16 år gammel skoleelev som tjente 5—6000 kr. på å gi skrivemaskinundervisning hadde en bot for å ha kjørt uten førerkort. Han eiede en gammel bil sammen med sin søster. Han kjørte med to yngre gutter i bilen en lengere tur og holdt stor fart. Før en bakketopp så han en sykkel med to barn som forsvant bak toppen. Han holdt fortsatt stor fart og da sykkelen igjen kom til syne og svingte ut i veien kunne han ikke avverge sammenstøt. To piker på sykkelen, 7 og 9 år, ble kastet av, den ene ble drept, den annen fikk kraniebrudd og hjernerystelse. Tiltalte stanset ikke skjønt han var klar over påkjørslen, og meldte ikke fra til politiet. Han ble i herredsrett dømt for å ha kjørt for fort og uaktsomt og uten førerkort og å ha forlatt noen i hjelpeløs tilstand som han pliktet å ta seg av til fengsel i 60 dager betinget og bot kr. 1000. Hr. skjerpet straffen til fengsel i 120 dager, derav 30 dager ubetinget, resten betinget. Boten falt bort. *Rt. 1969 s. 505.*

En 27 år gammel tømmermann var nylig skilt fra kone og to barn, og hadde ved arbeidsulykke brukket en fot så han gikk med krykke. Han kom nyttårskvell på en fest og var da beruset. Uten noen foranledning slo han til en mann i øyeregionen så han begynte å blø, fikk hjernerystelse og forlot festen. Utpå natten slo tiltalte til en annen mann så han fikk kjevebrudd og skadet tennene. Også dette var uprovosert. Den første ble arbeidsudyktig og fikk inntektstap kr. 1775, den annen likedan med et samlet tap på kr. 4.614. Tiltalte erklærte seg villig til å betale begge beløp. I herredsrett ble han dømt til fengsel i 5 mnd. betinget med prøvetid 3 år og på det vilkår at han betalte erstatning til de fornærmede med kr. 200 pr. mnd. Det ble lagt vekt på at tiltalte var ute av ballanse p.g.av skilsmissemis og arbeidsulykken, og at det ved ubetinget straff ville bli vanskelig å inndrive erstatningskravene. Hr. fant at overfor to så grove uprovoserte legemskrenkelser burde det av almenpreventive grunner reageres med ubetinget fengsel. Hensynet til domfeltes personlige vansker, og til de fornærmedes interesser i inndrivelsen av erstatnings-

kravene kunne ikke være avgjørende. To dommere var enige med herredsretten. *Rt. 1969 s. 818.*

En student kjørte uten førerkort på en fotgjenger så han ble liggende bevistløs i gaten. Bilens frontrute ble knust. Studenten kjørte videre, og unnlot å melde ulykken. Han ble dømt etter straffelovens § 242 annet led for å ha forlatt i hjelpeløs tilstand en han pliktet å dra omsorg for, og unnlat å melde ulykken til politiet til fengsel i 45 dager betinget og bot kr. 500. Hr. skjerpet straffen til ubetinget fengsel i 30 dager. *Rt. 1969 s. 941.*

En 22 år gammel arbeider hadde vært dømt 4 ganger i Norge, første gang da han var 16 år til arbeidsskole, og siste gang i Belgia til fengsel i 3 år for ran. Under beruselse slo han en mann i ansiktet slik at han fikk et blått øye, lett hjernerystelse og en tannprotese ødelagt. Han betalte erstatning for skadene og fornærmede begjærte ikke tiltale. Tiltalte ble dømt til fengsel i 120 dager. Hr. gjorde straffen betinget med prøvetid 2 år, og på vilkår av at domfelte avholdt seg fra alkohol og tok det arbeid tilsynsmyndigheten anviste. Hr. la vekt på at domfelte siden han var 16 år for det meste hadde vært i straffanstalt, men nå syntes å rette seg opp. Han var forlovet og hans forlovede ventet barn. De hadde fått en leilighet som han hadde kostet på og gjort istand. *Rt. 1969 s. 1045.*

En 22 år gammel arbeider fra et bra hjem hadde misbrukt alkohol en del. Han hadde vært forlovet med en 3 år yngre pike, de hadde brutt forlovelsen og gjenoptatt forholdet igjen, og han var flyttet inn på hennes hybel. Begge var sjalu — ikke uten grunn — og hissige. Etter en krangel en kvell var han så voldsom at hun rømte og tilbragte natten annetsteds. Neste dag møttes de og drakk øl sammen og gikk hjem. Hun kledte seg naken, satt i en lenestol med beina i hans fang, han tok et gevær, satte det mot hennes bryst og fyrte. Etterpå ble han fortvilet. Motivet til drapet var uklart. Han ble dømt for drap til fengsel i 9 år, og hans anke forkastet. *Rt. 1969 s. 1346.*

Ærekrenkelse.

En mann skrev et privatbrev til en kvinne med ærekrenkelser mot hennes søster som hadde vært gift med en bror av brevskriveren, og så med en annen bror av ham, og nå lå i skilsmisse-sak med denne. Brevet inneholdt også ærekrenkelser mot sorenskriveren som hadde behandlet den første skilsmissen. Herredsretten frifant brevskriveren fordi den antok at det ikke hadde vært i brevskriverens tanke at innholdet skulle komme videre, og den antok at brevskriveren heller ikke regnet med at mottakeren ville legge særlig vekt på ærekrenkelsene, og fordi brevskriveren ikke hadde noen grunn til å tvile på mottakerens

diskresjon. Hr. opphevet dommen p.g.av uriktig lovtolking. Straffeskylld forutsetter verken at de ærekrenkende beskyldninger bringes til andre, eller at beskyldningene blir trodd, eller at de ikke er fortrolige. *Rt. 1967 s. 129.*

En sivilarbeider ved kommandantskapet i Fredrikstad var formann i foreningen Gamle Fredrikstad som arbeidet for bevaring av historiske minner i byen. Etter foreningens vedtekter kunne kommandanten som de gamle festninger var underlagt, utpeke et styremedlem i foreningen. På grunn av uoverensstemmelser med styret meddelte kommandanten at kommandantskapet ikke fant anledning til å la seg representere i foreningens styre, men under de nåværende forhold vilde arbeide i forståelse med Riksantikvariatet og Fredrikstad kommune. På generalforsamling i foreningen vakte brevet stor diskusjon, og under denne uttalte formannen at „Dette brev må være tenkt og skrevet av et ynkelig lite menneske.“ Han ble satt under tiltalte for å ha gjort seg skyldig i ærekrenkelse mot en overordnet i anledning av tjenesten, og dømt til fengsel i 21 dager betinget etter mil. strl. § 40. Med 3 mot 2 forkastet Hr. domfeltes anke. Kommandanten skrev sitt brev i tjenestens medfør, og formannen var som sivil arbeider hans underordnede. Mindretallet mente at den kulturelle oppgave det her var tale om falt utenfor det område hvor den særlige beskyttelse etter den militære straffelov kunne gjelde, og justitiarius mente at det i et hvert fall måtte foreligge undskyldelig rettsvillfarelse på dette punkt. *Rt. 1967 s. 906.*

En lokalavis skrev i en notis at en ikke navngitt frue hadde tatt noen matvarer til verdi kr. 10 i en butikk og nå måtte betale bot kr. 75 og erstatning kr. 10. Fruen ble ved dom frifunnet, idet retten ikke fant bevis for at hun hadde nasket. Hun anla sak mot avisen og krevet oppreisning kr. 1000. Avisen tilbød bevis for beskyldningens sannhet, men det ble nektet fordi fruens var frifunnet ved endelig dom, jfr. strl. § 249. *Rt. 1968 s. 499.*

En tidligere ustraffet lastebil sjåffør, henvend 70 år, ble dømt for promillekjøring til fengsel i 24 dager. To vitner som forklarte seg til hans fordel i retten, ble senere dømt for falsk forklaring. Da sjåfførens forsøk på angrep på dommen ikke førte fram, rettet han i to brev til sorenskriveren voldsomme beskyldninger mot en lensmansbetjent for å gitt bevisst uriktige opplysninger som hadde ført til straffeforfølgningen, og anmeldte muntlig overfor en politifullmektig lensmannsbetjenten for falsk forklaring. Sjåfføren ble dømt for ærekrenkende beskyldninger mot bedre vitende til fengsel i 30 dager, som domsmennene mot sorenskriverens stemme gjorde betinget. Hr. fant at særlige forhold gjorde det forsvarlig å la fengselsstraffen være betinget, men med tillegg av ubetinget bot kr. 300. Det ble vist til at domfelte snart var 70 år, nå måtte sone 24 dager for promillekjøring, og syntes helt

å ha mistet fatningen over promillesaken. Beskyldningene var satt frem overfor en begrenset krets, og kunne neppe vekke tiltro. *Rt. 1968 s. 653.*

Tyveri.

En 45 år gammel reinsame var i 1943 og 1947 dømt til fengsel i 9 mnd. for grovt tyveri. Han skjøt 3 rein tilhørende andre, og ble dømt til fengsel i 60 dager som domsmennene gjorde betinget. Hr. endret straffen til ubetinget, i samsvar med praksis ved reinyveri. *Rt. 1967 s. 217.*

En 23 år gammel arbeider var dømt i 1963 til fengsel i 90 dager for forsøk på grovt tyveri, og så i 1965 til 90 dager betinget og 90 dager ubetinget for grovt tyveri, og endelig i 1966 til 8 mnd. ubetinget for grovt tyveri igjen. I den siste straff var inkludert de 90 dager betinget fra forrige dom. Løslatt fra fengslet, drakk han opp de penger han hadde, og brøt seg om natten inn i en restaurant hvor han tok 7 fl. brennevin, noe tobakk og kr. 35. Om morgenen meldte han seg til politiet fordi han var pengelens og uten hoppel. Han ble i byretten dømt til fengsel i 6 mnd. Hr. fastslo at lovens minstestraft var fengsel i 2 år. strl. § 263. 2. ledd. men bemerket at den virket urimelig hård i dette tilfelle. *Rt. 1967 s. 755.*

En 17 år gammel gutt hadde som 16åring fått betinget dom på 90 dager for 5 grove tyverier m.v. På sin arbeidsplass tok han en kamerats lommebok med kr. 1210, og ringte deretter til politiet og sa at han selv var blitt frastjålet sin lommebok med kr. 500. Hensikten var å avlede mistanke. Forhørsretten ga ham ny betinget dom på 120 dager. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke for å få ubetinget straff, men forhøyet fengselsstraffen til 6 mnd. Det ble lagt vekt på at gutten hadde hatt en vanskelig barndom med sykdom, foreldrene var skilt, pengene kommet til rette, og gutten meget ung. *Rt. 1967 s. 841.*

En gutt hadde 4 påtaleunntatelser for tyverier. 15½ år gammel fikk han betinget dom 90 dager, før han fylte 16 fikk han ny betinget dom på 5 mnd. for vinningsforbrytelser. Han gjorde seg skyldig i nye liknende forbrytelser og ble 16½ år gammel dømt til en fellesstraff av 8 mnd. som påny ble gjort betinget. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke. Domfelte hadde fått arbeid på sin tilsynsførers verksted, hvor han møtte punktlig og skikket seg vel, så tilsynsføreren trodde han ville rette seg opp. Gutten kom fra et dårlig hjem, og Hr. mente at soning av straff ville vanskeliggjøre rehabiliteringen, og at de generalpreventive hensyn fikk vike, som uttalt av vernelaget. *Rt. 1967 s. 843.*

En 23 år gammel dagarbeider ved postverket tok 4 postpakker med hansker, ur m.v. til en verdi av kr. 12.000. Tingene kom i

alt vesentlig til rette. Han ble dømt til fengsel i 120 dager betinget, som Hr. av generalpreventive grunner gjorde ubetinget. *Rt. 1967 s. 1107.*

En 48 år gammel montør hadde i årene 1943—1965 hatt 12 dommer for vinningsforbrytelser og tilbragt det meste av tiden i fengsel. Han stjal fra en sofa i en restaurant en dameveske med 3—4 kroner, og ble dømt til fengsel i 90 dager. Hr. gjorde straffen betinget. Domfelte hadde i 16 mnd. hatt fast arbeid, noe som var helt nytt for ham. Han hadde bodd på Vernelagets hjem, skikket seg vel, og bestyreren der støttet ham og vilde beholde ham. *Rt. 1967 s. 1157.*

En henvend 19 år gammel gutt hadde en betinget dom på fengsel i 45 dager for bilbrukstyveri. Han stjal påny en bil og kjørte utfor veien med den. Fra 13 årsalderen hadde han hatt sukkersyke med store svingninger mellom for høyt og for lavt blod-sukker. Han hadde mindreverdskomplekser, og tok ikke fullt hensyn til sin sykdom, og hadde vært vanskelig. Det ble antatt at han hadde handlet under nedsettelse av bevisstheten som følge av sukkersyken. Han ble dømt til 6 mnd. betinget som fellesstraff. *Rt. 1968 s. 11.*

En 49 år gammel mann ble frifunnet for grovt tyveri. Etterpå tilstod han tyveriet, og ble dømt i forhørsrett til fengsel i 120 dager idet saken ble gjenopptatt. Han anket for å få betinget straff, og viste til at han hadde kone og to barn å forsørge, hadde vært sykmeldt i lengere tid og nå kunne komme inn på Attføringsinstituttet. Hr. satte straffen ned til 90 dager, men fant ikke å kunne gjøre den betinget. *Rt. 1968 s. 256.*

En 38 år gammel mann, gift, far til 3 barn, hadde vært dømt 12 ganger, to ganger til sikring, og hadde 17 år i skolehjem, fengsel og sikringsanstalt. I 1965 tok en sosialt interessert familie seg av ham, så han fikk arbeid og utdanning som elektriker. I 1966 og i mai 1967 ble han dømt for tyveri, siste gang til en felles betinget straff av fengsel i 1 år. Han begikk ved to anledninger nye tyverier av radio, barbermaskin m.v. Han ble dømt til en fellesstraff av fengsel i 1 år og 4 mnd. som forhørsretten påny gjorde betinget. Det ble vist til at soning ikke hadde bedret ham; han var i en gunstig utvikling som ville bli brutt ved soning. Det stjalne var tilbakelevert og erstattet. Forbrytelsene var begått under beruselse, og som særvilkår ble satt at domfelte skulle afholde seg fra alkohol. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke. Det var gått 14 mnd. siden den siste forbrytelse, og soning ville virke uheldig for resosialiseringen. *Rt. 1968 s. 552.*

En 36 år gammel løsarbeider, med 4 dommer for tyveri, stjal ved en rekke anledninger brukte kvinneklær fordi det skaffet ham seksuell tilfredsstillelse. Under beruselse slo han falsk brannalarm så brannvesen og politi rykket ut. Han ble dømt til

fengsel i 90 dager, betinget. Hr. forkastet anførsel om at det ikke forelå vinningshensikt m.h.t. kvinnenetøyet. Straffen for tyveriene kunne gjøres betinget, idet det var 11 år siden siste tyveridom. Men i samsvar med vanlig praksis måtte det reageres ubetinget på falsk brannalarm. Straffen ble endret til 30 dager ubetinget og 60 dager betinget. *Rt. 1968 s. 626.*

En 29 år gammel ingeniør, gift, 2 barn, entreprenør og forretningsmann med flere ansatte og god økonomi, ustraffet, gjorde seg skyldig i ialt 10 helerier og tyverier. Først kjøpte han stjalne ting av to tyver, senere tok han selv del i tyverier sammen med dem. Da tyveriene ble oppdaget, kom det meste av tyvegodsset tilrette, og ingeniøren erstattet skader og tap med kr. 4.670. Han ble dømt til fengsel i 5 måneder. Hans anke for å få betinget straff ble forkastet. Hans forbrytelser strakte seg over flere uker og viste et fast forbrytersk forsett. Med sin sosiale og økonomiske stilling var han i særlig grad å bebreide for sitt forhold til de to andre, den ene bare 18 år. *Rt. 1968 s. 980.*

En 20 år gammel gymnasiast, og en 26 år gammel elev på teknisk skole hadde sammen foretatt 38 butikktyverier, til dels av betydelige verdier. Den eldste ble dømt til fengsel i 6 måneder, den yngste til 5 mnd. som Hr. gjorde betinget. Begge hadde tidligere fått påtaleunntatelse for tyveri. Etter vernelagets personundersøkelse var det grunn til å tro at den yngste var en ellers bra gutt som lett hadde latt seg lede. *Rt. 1968 s. 1094.*

En 16 år gammel gutt var to ganger behandlet av barnevernsnemnda for tyveri og biltyveri, hadde så fått domsutsettelse, så betinget dom og så ubetinget dom 45 dager, alt for biltyverier. En natt forsøkte han å stjele 5 biler, og stjal så en sjette. Han ble nå dømt til fengsel i 120 dager ubetinget, og hans anke ble forkastet. *Rt. 1968 s. 1098.*

To ustraffede menn, gifte, fedre, den ene 36 år, den annen 58, hadde sammen, den første også sammen med en tredjemann, stjålet tauverk, bly og snurperinger, den ene for ca kr. 12.900, den annen for ca. kr. 9.450 fra den reperbane hvor de hadde arbeidet, den første i 20 og den annen i 2½ år. De ble dømt til å betale erstatning for de tap som var voldt, og til fengsel i 6 mnd. og 120 dager. Begges anke for å få betinget straff ble forkastet. De hadde gjort seg skyldige i grove tillitsbrudd overfor arbeidsgiveren, og tyveriene hadde gått for seg i lengere tid og var gjennomført på en veloverveid og forslagen måte. Hensyn til tidligere vandel, familie, tap av stilling m.v. kunne ikke oppveie behovet for streng reaksjon. Det ble vist til praksis i slike saker. *Rt. 1968 s. 1117.*

En 31 år gammel ustraffet kontormann nappet en kvell en veske fra en dame. Han løp bort til sin bil som stod like ved og kjørte vekk. Fra vesken tok han kr. 260, men plaserte den med

innhold, sjekker, kr. 5000 i en konvolut m.m. mellom noen biler i håp om at den ville bli funnet og bragt til eieren. Da han kom hjem, ble han anholdt, idet en gutt hadde merket seg bilnummeret da han kjørte bort. Han tilstod straks og vesken ble funnet, de stjålne penger levert tilbake og skade på veske og paraply erstattet med kr. 130. Han ble dømt til fengsel i 120 dager. Hr. gjorde straffen betinget. Handlingen var atypisk for tiltalte. Han hadde fast arbeid, hustru og to barn, men hadde i flere år vært behandlet for nevrose, tildels med angst, og han var deprimert fordi det var muligheter for at hans stilling ville bli inndradd. To dommere stemte for forkastelse av anken. *Rt. 1969 s. 48.*

En 50 år gammel konservator ved Munchmuseet i Oslo hadde i 1963 tatt 17 grafiske blad fra samlingene. Senere tok han flere grafiske blad. Han fjernet Oslo kommunes kunstsamlings stempel, og forledet folk til å kjøpe grafiske blad ved å oppgi at han hadde det til salgs i kommisjon for private. Under etterforskningen kom 9 blad til rette, i 1963 verdsatt til ca. kr. 306.000. Politiet beslagla og leverte tilbake 12 blad verdsatt til kr. 327.000. Det ble gitt dom på følgende erstatningskrav: til Oslo kommune kr. 630.200, til en kunsthandel kr. 70.000, og til en privatmann kr. 29.000. Konservatoren var en ansett kunstkjenner, hadde vært kommunepolitiker, var skilt, hadde betydelige bidragsplikter, og var glidd ut i restaurantliv og alkoholbruk som hadde redusert ham etisk og sosialt. Han ble dømt for grove tyverier, grove bedragerier og forfalskninger til fengsel i 5 år i forhørsrett. Hr. forkastet hans anke. *Rt. 1969 s. 149.*

En 28 år gammel bilmekaniker med 7 dommer fra før, 4 for grovt tyveri og 1 for ran, brøt seg sammen med to andre inn i en forretning og stjal matvarer for ca. kr. 400 og et tilsvarende beløp i kontanter. Han ble dømt til fengsel i 2 år, minimumsstraffen ved 4 gangs gjentagelsesstraff for grovt tyveri eller ran. To dommere fant at det var særlig grunn til å sette straffen lavere; tyveriet var leilighetspreget, gjaldt små verdier, og en medskyldig hadde fått 9 måneders fengsel. De to stemte for fengsel i 1 år og 6 mnd. *Rt. 1969 s. 345.*

En 26 år gammel arbeidsløs mann brøt seg inn i kantinen på Trondenes fort og stjal noe tobakk, et par hansker, ca. kr. 74 m.m. I løpet av de siste 3 år var han dømt 6 ganger for biltyveri, innbrudd, bedrageri til straffer mellom 75 dager og 1 år. Han lå under for alkohol og begikk under beruselse hemningsløst lovbrudd. Han ble dømt til fengsel i 10 mnd. som Hr. med 3 mot 2 satte ned til 6 mnd. *Rt. 1969 s. 463.*

En tsjekoslovak på 23 år, to jugoslaver på 22 og 27 år, og en ungarer på 35 år, alle kommet til Norge som flyktninger, hadde i løpet av 7½ mnd. foretatt ialt 44 grove tyverier, deriblant en rekke skapsprengninger, en del simple tyverier og 14 biltyverier.

De hadde også foretatt to forsøk på å rane postkontor som de hadde oppgitt fordi folk kom tilstede. Da de ble overrasket under forsøk på å bryte opp hvelvet i Nitedal sparebank, skjøt de skudd og kom unna. Et skudd traff en politimann i helen. Tsjekosllovakken var lederen for virksomheten som var profesjonelt planlagt og utført, med et samlet utbytte på 300.000—350.000 kr. Han ble dømt for 41 grove tyverier, derav 14 skapsprengninger, to ransforsøk og drapsforsøk til fengsel i 8 år. En jugoslav som hadde vært med på 26 grove tyverier, derav 9 skapsprengninger, og trusler ble dømt til fengsel i 4 år, den annen jugoslav som hadde spilt en mindre rolle, fikk 1 år, ungarenen som hadde deltatt i 17 grove tyverier, derunder 5 skapåpninger, og to ransforsøk fikk 4 år. De tre lengste dommer ble påanket fra begge sider. Hr. fant at det dreiet seg om en enestående forbrytersk virksomhet som det måtte reageres strengere imot. Straffen ble satt opp for hovedmannen til fengsel i 12 år, for de to andre til 5 år. *Rt. 1969 s. 866.*

En 29 år gammel arbeider, straffet en rekke ganger for tyveri, kom i klammeri med en kamerat han hadde drukket sammen med. Han slo kameraten ned, og mens denne lå i gaten, tok han hans lommebok med kr. 900. Han ble dømt for grovt tyveri etter gjentagelsesbestemmelsene i strl. § 263 og for legemsfornærmelse til fengsel i 2 år og 1 mnd. *Rt. 1969 s. 989.*

En gutt på 16½ år ble dømt for 3 tyverier, 4 innbrudd, 6 biltyverier, et forsøk på grovt tyveri, og 4 falske brannalarmer til fengsel i 5 måneder betinget, under tilsyn av vernelag, og med det særlige vilkår at han betalte erstatning kr. 225. Videre ble han ilagt en ubetinget bot kr. 500. Guttene var tidligere ustraffet, han hadde etterat saken var kommet opp fått fast arbeid og så ut til å skikke seg bra. *Rt. 1969 s. 1076.*

En 45 år gammel fjellsame skjøt en rein som ikke tilhørte ham. I herredsrett ble han av domsmennene dømt til fengsel i 45 dager betinget. Hr. gjorde straffen ubetinget, og inndrog også det gevær han hadde brukt. *Rt. 1969 s. 1362.*

Ran.

En 16½ år gammel gutt var allerede året før blitt dømt til ungdomsfengsel, og var etter vel 9 måneder blitt løslatt. Kort etter ble han med på et brutalt forsøk på ran, og ble for det i lagmanns påny dømt til ungdomsfengsel. Guttene anket og Hr. tok anken til følge og dømte ham til fengsel i 8 mnd. Det ble pekt på at når denne straff var sonet, ville fengselsmyndighetene måtte overveie om guttens skulle sone ca 1 år som gjenstod av ungdomsfengselsdommen. *Rt. 1967 s. 1444.*

Tre unge menn på 19, 22 og 26 år utførte sammen et dristig

ran i et postkontor i Oslo. Den eldste gikk inn i postkontoret like før stenetid, så at alt var klart, ga signal til de to andre som ventet i stjålet bil; disse var maskerte, skjøt 3 skudd for å skremme personalet og andre, og rev til seg et pengeskrin med vel kr. 290.000 og alle tre kom vekk med det, og delte byttet med $1/5$ på den eldste och $2/5$ til hver av de andre. En bror av den ene hjalp etterpå til med å fjerne pengeskrinet og fjerne klær som var brukt og skjule brorens bytte. Han var tidligere straffet; den yngste hadde en dansk dom på 20 dager for tyveri; han var adoptivsonn av en embetsmann, epileptiker, karaktersvak, alkoholmisbruker. Den eldste hadde to betingede dommer for vinningsforbrytelser, den tredje to betingede og en ubetinget dom vesentlig for tyveri. De tre hadde dels alene, dels to sammen begått en rekke tyverier, tildels av meget betydelige verdier. Den yngste ble for ranet og 7 grove tyverier dømt til fengsel i 3 år og sikring i inntil 5 år. Den eldste, som drev transportforretning og tjente bra, og hadde familie med to barn, ble ansett som hovedmannen bak ranet; han ble dømt for dette og 1 grovt tyveri, og 12 helerier, noe han hadde drevet ervervsmessig, sammen med tidligere betinget straff på 8 mnd. til fengsel i $5\frac{1}{2}$. Den tredje ble dømt for ranet og 8 grove tyverier sammen med en tidligere straff på 7 mnd. til fengsel i 4 år. Den fjerde, broren, ble for etterfølgende bistand til ranet og tyveri dømt til fengsel i 9 mnd. ubetinget. En bil ble inndratt hos den eldste. De tre ble dømt til å erstatte postverket kr. 17.600 — forøvrig var pengene kommet til rette. Straffene ble påanket for de tre, og Hr. forkastet anken for den yngste, skjerpet straffen for den eldste til fengsel i 7 år, og for den tredje til 5 år. Hr. inndrog også bil tilhørende den fjerde, og ytterligere en bil tilhørende den eldste. *Rt. 1969 s. 1268.*

Underslag.

En 25 år gammel elektriker, gift, to barn, straffet, ble selger for to onkler som drev persiennefabrikk. Han underslo kr. 3526 som han hadde innkassert for fabrikk, og sendte inn 61 falske kontrakter og fikk på den måte utbetalt kr. 9048 i provisjon. Han ble dømt for underslag, bedrageri og dokumentfalsk til fengsel i 120 dager som Hr. gjorde betinget på vilkår av at han i prøvetiden 3 år betalte erstatning med kr. 100 pr. mnd. — Pengene var gått til underhold av familien, og domfelte syntes å ha forgått seg i tillit til at onklene ikke ville anmelde forholdet. *Rt. 1967 s. 672.*

En 45 år gammel avdelingssjef i et forsikringselskap hadde gjennom flere år underslått tilsammen kr. 98.000, og ble dømt til fengsel i 9 mnd. Hr. gjorde straffen betinget. Domfelte hadde reist til sjøs 16 år gammel, og seilt under hele krigen, delvis i

marinen, og deltok under invasjonen i Normandie. Han hadde siden vært nervøs, anspent, usikker, med søvnvansker og ofte mareritt. Han led av klaustrifobi. Pengene var gått til bil og hus. Ved salg av hus og bil var dekket kr. 43.000. Han hadde fått akkordordning og skulle dekke restgjelden med kr. 800 pr. mnd. Hans nye arbeidsgiver kjente forholdet, og var tilfreds med hans arbeid. Under hensyn til den særlige påkjenning soning ville være, og at det ville ramme familien og skade hans nye stilling og betalingsmuligheter, ble straffen gjort betinget. To dommere fant at straffen burde være ubetinget bl. a. p. g. a. beløpets størrelse. *Rt. 1967 s. 935.*

En 41 år gammel entreprenør ble dømt for underslag av omsetningsavgift kr. 561.000, forsømmelse og uorden ved regnskapsførsel, unnlattelse av å gjennomføre skattetrekk for arbeidere med kr. 46.830 og underslag av dette beløp til fengsel i 1 år og 9 mnd. Hr. opphevet fellelsen for det siste underslag fordi det ikke var klart om domfelte hadde hatt disse midler til disposisjon. Også bortsett fra dette fant Hr. at straffen burde settes ned, til 10 mnd. idet årsaken til ulykken ikke var ønsket om å berike seg, men manglende evne til administrasjon slik at forretningen var vokset ham over hodet, og at han for enhver forsøkte å holde den gående. *Rt. 1967 s. 1275.*

En 37 år gammel kvinnelig overkonstapel, gift, skilt, 3 barn, hentet en person som skulle innlegges i politiets observasjonsavdeling. Hun tok med fra pasientens leilighet en premieobligasjon kr. 50 og fikk dagen etter overlevert fra en slektning en bankbok pålydende kr. 3187. Hun beholdt bankboken og hevet etterhvert alle pengene, idet hun var i økonomiske vansker og brukte alkohol fordi hun var nedfor. Hr. gjorde straffen betinget. Kvinden hadde hatt psykiske vansker i flere år, vært under legebehandling med lange sykefravær, ble skilt i 1966 og i 1968 meddelt avskjed som varig uskikket for sitt arbeid. Når hun nå mottok sosialhjelp, og hadde omsorgen for 3 barn, kunne soning ikke være påkrevet. To dommere fant at hendes personlige forhold ikke var slike at betinget straff var på sin plass. *Rt. 1969 s. 72.*

En 41 år gammel direktør i et finansselskap underslo 3 provisjoner på tilsammen kr. 43.000, og to tilfeller av utroskap ved å garantere på selskapets vegne for to private lån med risiko for tap inntil kr. 157.000 og et tilfelle av overtredelse av valutabestemmelsene vedrørende 15.000 \$. Han ble dømt til fengsel i 1 år og 4 mnd. belingt av domsmennene, mens rettens formann stemte for 1 år ubetinget. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke. Domfelte hadde sittet 50 dager i varetektsfengsel, hadde dekket sitt økonomiske ansvar, 2 år var gått og han holdt nå på å bygge opp en ny tilværelse for seg og sin familie. *Rt. 1969 s. 530.*

Bedrageri.

En 24 år gammel kontordame, gift, mor til et barn, hadde i 1966 fått 21 dages fengsel betinget for butikkkstyveri. Hun hadde i 1963 begått et underslag av kr. 10.000 som ikke var blitt anmeldt, idet hun skulle dekke det. For å skaffe penger, utstedte hun et gjeldsbrev på kr. 10.000 til en bank, og skrev falsk på det sin manns navn som medlåntaker, og sin fars navn som kausjonist. Ved fornyelse av lånet gjentok hun dette et halvt og et år etter. Hun ble dømt for dokumentfalsk og bedrageri i forhørsrett til fengsel i 6 mnd., av det 120 dager betinget. Hr. gjorde med 3 mot 2 stemmer straffen betinget i sin helhet. Flertallet la vekt på at domfelte og hennes mann hadde forpliktet seg til å avbetale gjelden med kr. 500 pr. mnd. og nå hadde dekket kr. 6000. Soning ville skape vansker i ekteskapet og for det 3 år gamle barn. *Rt. 1967 s. 298.*

En 39 år gammel arbeider, straffet 12 gange, sist i 1960 med fengsel i 2 år og 3 mnd. kjøpte et TV.apparat på avbetaling for kr. 2750 under falsk navn og betalte bare kr. 350 kontant. Han solgte apparatet for kr. 1900 til en dame, og fikk også en annen dame til å betale kr. 1800 for et TVapparat han ikke eiet, og opptråtte igjen under falsk navn. Han solgte også en del tobakk som han visste en annen hadde stjålet. Han ble dømt for bedrageri, heleri og salg av ting kjøpt på avbetaling til fengsel i 1 år og sikring inntil 5 år. Han anket for å få betinget dom, og påberopte at han hadde inngått nytt ekteskap, det fjerde, og at bedrageriene lå en tid tilbake. Anken ble forkastet — handlingene var også begått etter det nye ekteskap. *Rt. 1967 s. 632.*

En 21 år gammel mann hadde fra 1963 en betinget dom på 6 mnd. for tyverier. Da han fikk lønnskonto i en bank, utstedte han en rekke mindre sjekker for tilsammen kr. 3100 som det ikke var dekning for. Han ble dømt til fengsel i 6 mnd. og anket forgjeves for å få betinget straff. *Rt. 1968 s. 223.*

En 24 år gammel fyrbøter fikk en postsparebankbok som en kamerat hadde stjålet. Han forfalsket bankboken og fikk utbetalt på postkontoret kr. 3000 som han delte med kameraten. Senere hevet han ytterligere kr. 300. Han ble dømt for heleri, bedrageri og dokumentfalsk til fengsel i 5 mnd. Hr. gjorde straffen betinget, med særskilt vilkår at kr. 800 ble betalt. Domfelte hadde da betalt kr. 1000, og vist sin vilje til å yte erstatning. *Rt. 1968 s. 387.*

En 29 år gammel selger, gift, far til ett barn, var straffet 4 ganger, først for voldsforbrytelser, senere for vinningsforbrytelser. Da han som 19 åring fikk sin første dom for legemsbeskadigelse, ble han underkastet sikring for inntil 10 år. I de følgende 9 år hadde han bare vært 9 mnd. på frifot. Han ble dømt for to bedra-

gerier, salg av en bil kjøpt på avbetaling hvorav kr. 1700 var udekket, og å ha tatt imot kr. 1000 som forskudd på leie av en hybel vedkommende ikke fikk. Hr. satte straffen til fengsel i 6 mnd. betinget, på vilkår av at domfelte betalte erstatning med månedlige avdrag på kr. 200. Det ble lagt vekt på at domfelte og hans hustru hadde fått ordnede boligforhold og begge søkte arbeid og så ut til å kunne få det. Man håpet ved betinget dom å kunne gi ham en sjanse til å komme bort fra kriminalitet. Han hadde betalt kr. 500 til erstatning. *Rt. 1968 s. 976.*

En fisketilvirker i Nordland hadde fra tidligere en betinget dom for underslag av omsetningsavgift. Han gjorde seg påny skyldig i underslag av omsetningsavgift på ca kr. 25.000 og bedrageri overfor Avgiftsdirektoratet ved å sende inn merker for avgiftsfri bensin til vel kr. 63.000, tiltross for at han ikke hadde foretatt tilsvarende salg. Desuten hadde han forsømt å sende inn selvangivelser, lønnsoppgaver og skattetrekk. Han ble dømt til fengsel i 6 mnd. Hr. endret straffen til fengsel i 60 dager ubetinget og 120 dager betinget. Det ble lagt vekt på at ved soning av en såvidt lang straff som 6 måneder ville domfelte måtte stenge sin forretning; det ville ramme ham og familien hårdt, og det ville virke uheldig i hans distrikt idet han var den eneste fiskeoppkjøper der. To dommere stemte for å forkaste anken. *Rt. 1969 s. 292.*

To omstreifere på 22 og 26 år, tidligere straffet, dro omkring og solgte småting. De kom i kontakt med to søsken på 83 og 77 år på en avsidesliggende gård og fikk under flere besøk disse til å låne dem alle sine sparepenger, tilsammen kr. 24.375 idet de forega at de representerte et svensk firma som kjøpte opp fisk i Norge, og at de nå var i øyeblikkelig pengeforlegenhet. Da de gamle ikke hadde mer kontanter, fikk de mannen til å søke om et pantelån i banken, idet de oppga å trenge penger til å få ut et fiskeparti fra et tollsted; ellers ville partiet gå tapt, og de tidligere lån ville ikke kunne dekkes. De ble i herredsrett dømt til fengsel i 2 år for bedrageri. Den eldste begjærte fornyet behandling og ble i lagmannsrett dømt til fengsel i 1½ år. Den yngste anket og Hr. satte straffen til fengsel i 1 år og 3 mnd. Det ble da lagt vekt på at han senere var dømt til fengsel i 10 mnd. for en ny forbrytelse. *Rt. 1969 s. 296.*

En mann var planteinspektør under Landbruksdepartementet og kontrollør for Omsetningsrådet og reiste i disse egenskaper adskillig i sitt distrikt. Gjennom flere år sendte han regninger for fulle reiseutgifter til begge institusjoner, og tilvendte seg på den måte ca kr. 20.000. Han ble dømt til fengsel i 6 mnd. betinget for grov utroskap og fradømt stillingen som planteinspektør; fra stillingen som kontrollør var han fra før avskjediget. *Rt. 1969 s. 457.*

En 47 år gammel frue hadde et lite kunstgalleri. Fra sin separerte mann som var konservator ved Munchmuseet hadde hun foruten underholdsbidrag for seg og en sønn ca kr. 45.000 i løpet av 2 år mottatt kontanter og verdier for tilsammen ca. kr. 80.000, tiltross for at hun visste at det dreiet seg om ting og midler skaffet ved tyverier (se foran under tyveri, Rt. 1969 s. 149). Hun tok imot to grafiske blad av Munch fra mannen som hun forstod var stjålet for å selge dem, og tok to andre stjålne grafiske blad i forvaring og leverte disse senere til depositum. Hun solgte to stjålne grafiske blad for tilsammen kr. 49.000. Hun førte også uriktige regnskaper. Hun ble dømt for heleri, bedrageri og uriktig regnskapsføring til fengsel i 8 mnd. betinget i lagmannsrett. Hr. gjorde straffen ubetinget. *Rt. 1969 s. 498.*

En 25 år gammel mann, og en kvinne på 22, begge ustraffet og av omstreiferslekt, med 3 barn sammen gikk til en 85 år gammel mann og lånte, han kr. 50 og noe senere hun kr. 150 mot et ur og et par ringer som var verdiløse. Kvinnen hadde noe tidligere oppsøkt en 93 år gammel kvinne, hadde med et par småbarn, gråt og fortalte at hun ikke hadde en øre til mat i påsken, og ba om å få låne kr. 600 til over påske, mot sikkerhet i et ur og et par tinnsmykker som var verdiløse, og fikk pengene. En tid senere henvendte hun seg til en 74 år gammel kvinne og oppga at hun var søster til en mann som hadde bodd på gården et års tid, og fikk låne kr. 800. Hun ga som sikkerhet et verdiløst ur, og kviterte med falsk navn. Senere betalte hun tilbake kr. 400. Begge hadde også drevet ulovlig omførselshandel.

I herredsretten ble mannen dømt til fengsel i 60 dager, og kvinnen til fengsel i 6 mnd., for begge betinget, med betaling av erstatning til de fornærmede som særlig vilkår. Hr. skjerpet straffen til ubetinget for mannen, og for kvinnen ble 90 dager gjort ubetinget, 90 betinget, med betaling av erstatning som vilkår. Det ble lagt vekt på at de domfelte hadde utnyttet gamle hjelpeløse mennesker i små kår. *Rt. 1969 s. 1237.*

Skadeverk.

En 57 år gammel forretningsmann tente på en paviljong på en britisk varemesse i Oslo, og voldte skade for kr. 150—200.000. Dagen etter ringte han til en avis og fortalte at det var ham som hadde tent på paviljongen, som en reaksjon mot en urimelig importavgift den britiske regjering hadde lagt på utenlandske varer. Han ble dømt til fengsel i 9 mnd. for skadeverk. Han anket og fremholdt at hans handling var foretatt i nervøs anspent tilstand som en reaksjon mot en varemesse som var en provokasjon når England opprettholdt den urettferdige importavgift. Hans handling hadde vakt oppmerksomhet, og måtte antas å ha medvirket

til at avgiften var blitt opphevet. Hr. fant ikke at disse motiver kunne ha synderlig betydning i formildende retning og forkastet anken. *Rt. 1967 s. 609.*

En 29 år gammel frisør var ulykkelig fordi hans hustru og datter hadde forlatt hjemmet og flyttet til hans svigermor, og det ville bli separasjon. Han var ganske sterkt påvirket av alkohol da han fikk den innskytelse å sette fyr på hjemmet og slette ut alt som han hadde hatt sammen med hustruen. Han tente på sengetøy og forlot boligen, som var mennesketom. Det ble voldt skade på hans eget innbo for ca kr. 10.000 og på hus og løsøre for kr. 33.800. Han meldte seg selv til politiet. Han ble dømt for grovt skadeverk til fengsel i 6 mnd. betinget og til å betale erstatning til forsikringselskapene. Hr. fant at forbrytelsen var av så almenfarlig karakter at generalpreventive grunner tilsa ubetinget straff. P. g. av de formildende omstendigheter ble den satt til 90 dager. *Rt. 1967 s. 892.*

En 48 år gammel motormann var med på islandsfiske. Fisket gikk dårlig, og det var misnøye blandt mannskapet som ville ha slutt på turen, og snakket om å gjøre båten uskikket for fiske. Motormannen skar ut et stykke av tre garneringsplanker. Skaden nedsatte ikke sjødyktigheten så meget at fisket ble avbrutt. En natt helle motormannen 1 kg. sukker på drivstofftanken på en dorry. Neste morgen stoppet motoren, men feilen ble oppdaget og tanken renses, og motoren kom igang etter en time. Motormannen ble dømt til fengsel i 120 dager. Hr. gjorde under dissens straffen betinget. Selv om det normalt skulle vært nyttet ubetinget fengsel, var det gått over 1½ uten at forsinkelsen kunne legges tiltalte til last. Han hadde avlagt full tilståelse etter et par måneder. *Rt. 1968 s. 518.*

Heleri.

En 37 år gammel blikkenslager av omstreiferslekt, tidligere straffet, fikk besøk av to menn som ville selge et parti smykker han forstod de hadde stjålet. Mot en mindre godtgjørelse påtok han seg å skaffe en kjøper. Han henvendte sig til en 52 år gammel tidligere ustraffet disponent som for kr. 12.000 kjøpte smykkene som hadde en verdi av ca kr. 76.000. Han forstod at de var stjålne. De ble dømt til henholdsvis 6 og 8 mnd. fengsel. Deres anker blev forkastet. Heleri av et slikt omfang må det av generalpreventive grunner reageres strengt imot. Det kunne ikke hjelpe at det var gått 16 mnd., at den første hadde vært utsatt for bilulykke og var invalidisert og under omskoling, eller at disponenten led av kronisk nevrose og alkoholisme begynt under krigen da han var tilsjøs hele tiden. *Rt. 1968 s. 346.*

Legemidler og gifter

. . En 23 år gammel amerikansk arkitektstudent kjøpte under et besøk i Nepal ca 700 gram hasjisj og 100 gram marihuana som han smuglet med seg til Oslo hvor han studerte og hadde kone og barn. Han ble dømt etter lov om legemidler og gifter og forskrifter om narkotika for ulovlig innførsel og besittelse av narkotika til fengsel i 120 dager. Hr. skjerpet straffen til fengsel i 7 måneder. Det ble fremholdt at narkotikamisbruk var et stigende problem, og at generalpreventive grunner tilsa streng reaksjon. Selv om domfelte ikke hadde omsatt narkotika hadde han ikke vært uvillig til å overlate noe til andre. — Dette er den første av denne type saker i Hr. Rt. 1967 s. 130.

En 17 år gammel glasmesterlærling begynte sommeren 1966 å røke hasj og fortsatte med det til han ble arrestert i januar. Han hadde vanskelige forhold i hjemmet hvor faren drakk, og han sluttet å arbeide og holdt til i Slotsparken. Han kjøpte og solgte ved flere anledninger små kvanta hasj. Han bel dømt til fengsel i 5 mnd. og hans anke forkastet. Rt. 1967 s. 917.

En gutt var noe før han fylte 16 år blitt dømt til fengsel i 8 mnd. derav 60 dager ubetinget, resten betinget, for en rekke tilfeller av omsetning, bruk og besittelse av hasj, og medvirkning til et grovt tyveri og et naskeri. Han fortsatte med kjøp og salg av hasj, små kvanta og beløp, og ble for ulovlig omsetning og besittelse dømt til fengsel i 10 mnd. og hans anke forkastet. Hr. sluttet seg til en anbefaling av at han ble overført til kuranstalt. Rt. 1968 s. 225.

En knapt 16 år gammel pike røkte marihuana to ganger, en gang i sitt hjem under et selskap, den annen gang på biltur. Ved begge tilfeller var det venner som bød henne en pipe, og hun tok bare noen få drag. Hun ble dømt til fengsel i 24 dager betinget. Hr. endret reaksjonen til domsutsettelse. Rt. 1968 s. 768.

En 17½ år gammel gymnasiast hadde fra august til mars dels i Oslo, dels i Kjøbenhavn kjøpt og solgt små mengder hasj og marihuana og brukt det selv. Han ble i forhørsrett dømt til fengsel i 7 mnd., derav 120 dager betinget. Mot en stemme gjorde Hr. straffen i sin helhet ubetinget. Rt. 1968 s. 804.

En pike født i 1949, hadde i november 1967 fått en dom på 60 dg. betinget for medvirkning til kjøp av hasj med salg for øye, og et butikktveri. Hun fortsatte med misbruk av hasj og kjøpte det ved ca 20 anledninger, og solgte en gang for kr. 10. Hun ble dømt til fengsel i 90 dager. Hr. gjorde straffen betinget. Piken hadde været sterkt knyttet til en venn som var en hovedmann i omsetningen av hasj i Vestfold. Hun var blitt besvangret, hadde etter et selvmordforsøk fått abort, og kom med i en gjeng med utbredt narkotikamisbruk. Hun var så kommet bort fra det og

gjengen, hadde skikket seg godt i arbeid, og var begynt i kveldsrealskole. De straffbare forhold lå i det vesentlige 1 år tilbake i tid. Soning kunne få alvorlige skadevirkninger. *Rt. 1968 s. 922.*

En 18 år gammel gartnerlærling fra et bra miljø hadde sommeren og høsten 1968 røkt hasj og kjøpt det en rekke ganger, idet han var med i en gjeng som misbrukte narkotika. En gang kjørte han og noen venner i farens bil til Göteborg og kjøpte narkotika for kr. 600 som de tok med hjem. Han ble dømt til fengsel i 60 dager, derav 35 dager betinget. Han anket for å få betinget straff i sin helhet, og fremholdt at han var kommet bort fra narkotika-
bruk og gjengen og arbeidet i sitt fag. Mot en stemme forkastet Hr. anken, og fremholdt at generalpreventive hensyn tilsa at i det minste en del av straffen måtte være ubetinget. *Rt. 1969 s. 1048.*

En 21 år gammel stasjonsbetjent som hadde vært med i samme gjeng som nevnt foran, ble dømt for uten lovlig adkomst å være kommet i besittelse av narkotika en rekke ganger, og å ha brukt det, til fengsel i 90 dager, hvorav 60 dager betinget. Også han anket, og fremholdt at han var kommet bort fra misbruket. Mot en stemme fant også her Hr. at en del av straffen måtte være ubetinget og forkastet anken. *Rt. 1969 s. 1051.*

Trygve Leivestad